

OOSTVLAAMSE ZANTEN

algemeen tweemaandelijks tijdschrift
voor volkskunde

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek: Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. **Oostvlaamse Zanten**, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt: **15e, 19e jg., 21e** tot en met 31e jg., 33e tot en met 45e jg. tgen 186 F per jaargang. Van de jgg. 1-19 zijn nog enkele losse nummers beschikbaar tegen 53 F per nummer; van de latere jgg. tegen 42 F per nummer. **Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen**: 159 F (leden 106 F). **Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten (Jg. I Jg. XXV)**, door F. VAN ES: 53 F (leden 32 F). **Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV)**, door F. VAN ES: 42 F (leden 27 F).
2. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr.) Prijs: 27 F (leden 16 F).
3. **Survivances du Passé**, door A. MARINUS (8 p.). Prijs: 13 F (leden 9 F).
4. **Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken**, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs: 16 F (leden 11 F).
5. **Osschaart** door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 32 F (leden 21 F).
6. **2e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs: 42 F (leden 25 F).
7. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs: 27 F (leden: 16).
8. **Waasch Sagenboek**, door F. VAN ES. Prijs: 106 F (leden 64 F).
9. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. ANDELHOF. Prijs: 27 F (leden 16 F).
10. **Folklore en Onderwijs**, door L. HOSTE. Prijs: 13 F (leden 9 F).
11. **August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. DE COSTER. Prijs: 27 F (leden 16 F).
12. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. VAN ES. Prijs: 27 F (leden 16 F).
13. **De Wetterse Reuzen**, door Lic. M. DAEM. Prijs: 27 F (leden 16 F).
14. **Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen**, door Dr. G. DE MEYER. Prijs: 27 F (leden 16 F).
15. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs: 27 F (leden 16 F).
16. **Spelen mijner Jeugd**, door L. LIEVEVROUW. Prijs: 64 F (leden 37 F).
17. **De levende Folklore van het Gewest Balegem**, door M. BROECKHOVE. Prijs: 69 F (leden 42 F).
18. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. BROECKHOVE. Prijs: 244 F.
19. **Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. PIETERS. Prijs: 95 F (leden 58 F).
20. **Het Volksleven te Wieze, 1900-1950**, door J. VAN HAVER. Prijs 106 F (led. 64 F).
21. **Het Hospies der Kinderen Alijn of Alynsgodshuis te Gent**, door E. LUYKX-FONCKE (met talrijke ill.). Prijs 42 F (leden 27 F).
22. **De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde**, door H. VAN HESE. Prijs 133 F (leden 85 F).
23. **De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu**, door Cl. VANHOUCKE, Prijs: 170 F (leden 106 F).
24. **Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde**, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs: 292 F (leden 201 F).
25. **Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven**, door R. VAN DER LINDEN, 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk, Prijs: 74 F (leden 53 F).
26. **Catalogus Tentoonst. 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968**, 44 blz. Prijs: 53 F.
27. **Kinderzang uit Zwijnaarde**. Dr. L. GELBER. Prijs: 42 F leden (64 F niet-leden).
28. **Jan de Lichte**. Gerard SIMONS. 32 blz. Prijs: 37 F leden (53 F niet-leden).
29. **De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français)**. 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr X van de Uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs: 307 F (leden 186 F).
30. **Van het cijnskiesrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht (mit einer deutscher Zusammenfassung)** door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen) Prijs: 95 F (leden: 80 F)

Bij voornoemde prijzen is de B.T.W. inbegrepen.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent Voor het buitenland + 10 F portikosten.

UITVERKOCHT zijn thans: **Herdenkingsalbum, Alf. de Cock - Het Stroodekkersbedrijf** door Cl. Trefois - **Lodewijk De Vriese Bibliografische studie - De Plattegrondsvormen**

(zie derde bladzijde van de kaft)

OOSTVLAAMSE ZANTEN

ALGEMEEN TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
en van het internationaal studiekomitee voor ommevangsreuzen

Redactie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redactieleden : Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn, Maurits Broeckhove.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent.

INHOUD

Prijs : 53 F

G. DE BRUYCKER. — Uit het Museum voor Volkskunde - Uit de oude "Kinder-
tuin" : Fröbels speelgaven 206

R. VAN DER LINDEN. — Volksprenten in de Nederlanden - Een cultuurbeeld
van zes eeuwen II 211

H. RIEUX. — Gentse bijdrage tot de studie van het volkslied "Vera Pas" 215

M. BROECKHOVE. — Jaarlijkse algemene statutaire vergadering op 31-10-1971 223

Zoeken en Zanten.

Kortrijk. — Een kata'loog en een tentoonstelling Oude Spekulaasplanken. R. v. d. L. 220

Film. "Oude ambachten" en "Als vogels in een boom" - M. Broeckhove 221

Beervelde. — Een halve eeuw! — R. van der Linden 221

Gent. — Museum voor Volkskunde. — Gedicht v/d Hr. Edm. Boonen — M. Daem 222

Boekbespreking.

Ned. Volksk. Bibliografie. Syst. Reg. op Tijdschriften - Deel IX - Zuidnederlandse
Tijdschriften vóór 1850 door Lic. H. Noels en Deel X - Tijdschriften prov.
Antwerpen 1850-1890 door Lic. L. van Laer - R. van der Linden 218

Parochiale Werkgroep, Pers en Voorlichting van Drongen - Centrum : Gids voor
Drongen. — R. van der Linden 220

Inhoud.

Inhoud bijdragen XLVI (1971) 241

Illustraties 244

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met steun van v.z.w.
Noordstarfonds, Gent.

Uit het Museum voor Volkskunde

Begin oktober 1971 ontving het museum van de Heer G. De Bruycker, schoolhoofd te Merelbeke, een schenking bestaande uit een rechthoekig bakje met dekseltje, waarin enkele houten figuren nl. een bol, een kubus, een cilinder en enkele stokjes zaten, die samen de tweede speelgave van Fröbel vormen. Ze werden tot in de 2e wereldoorlog te Merelbeke in de kleuterklassen gebruikt. Over die schenking die een interessante aanvulling is van onze afdeling kinderspel, schreef de schenker een verklarend artikel, dat wij graag in Oostvlaamse Zanten opnemen.

R. H.

Uit de oude «Kindertuin»: Fröbels speelgaven

Alles im Leben ein Einiges.

Der Mensch ein Schöpfer.

Deze woorden bovenaan een brief van Friedrich Wilhelm August Fröbel (1782-1852) geven de hoofdgedachten weer van zijn «Menschenerziehung» (1826), de filosofische basis van zijn gehele opvoedingssysteem.

In het algemene en het wetmatige lag voor Fröbel het absolute en het ware. Hij ziet een innige samenhang tussen de natuur en de geestelijke wereld, tussen wat binnen in de mens is en buiten hem, een samenhang die als één harmonie gehoorzaamt aan een eeuwige, goddelijke wet. Die eenheid is een voortdurende werking van het innerlijke naar buiten, het is een wereldwet, waarmee de opvoedingswetten in eenklank moeten zijn. Die eenheid openbaart zich in tegenstellingen met overgangsvormen ertussen.

Bij alle onderwijs moet men trachten de tegenstellingen sterk te doen uitkomen en dan de overgangsvormen benutten.

Net als God in drieën één is, zo heeft ieder geschapen ding dezelfde driedelige natuur. Ieder ding is deel van een groter geheel en uiteindelijk van God. Het bezit zijn eigen unieke bestaan en is zó individueel. Het bestaat daarbij uit een aantal ondergeschikte eenheden en is daarom menigvuldig. Een zeker pantheïstisch symbolisme is wel duidelijk.

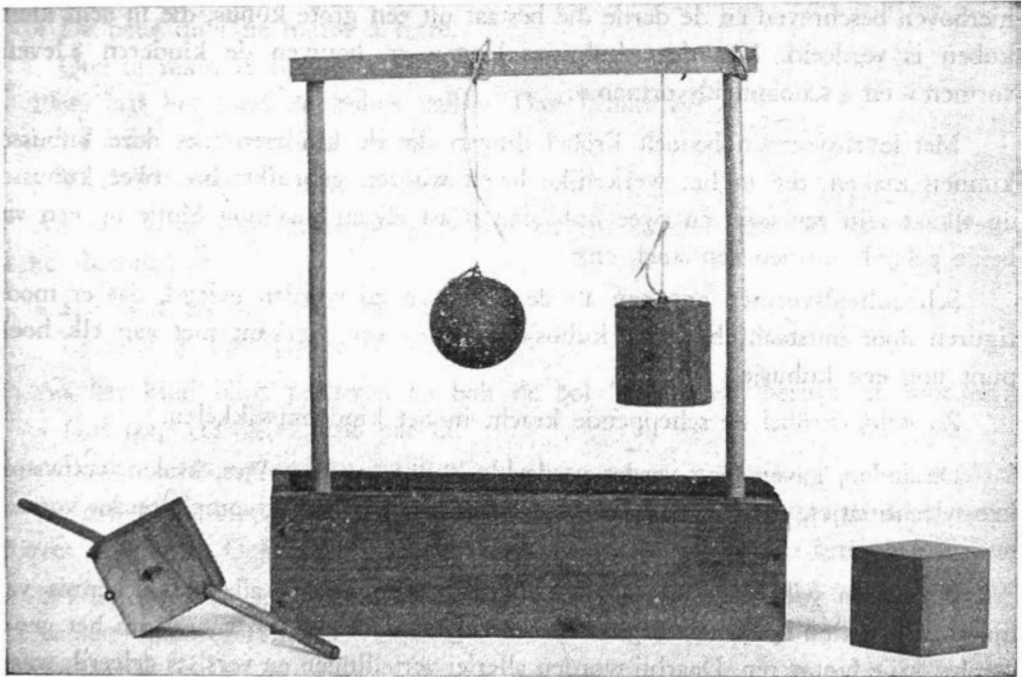
Op die grondslagen bouwde Fröbel een methode waarvan het bijzonderste kenmerk is een reeks van systematische activiteiten die zich aan het kind voordoen als spel.

In 1837 stichtte Fröbel op 55-jarige leeftijd zijn eerste schooltje te Blankenburg. De benaming Kindergarten gebruikte hij voor het eerst in 1840. Het kind mag er zich vrij oefenen met alles dat tot zijn ontwikkeling kan bijdragen. Met een reeks van methodisch aaneengeschakelde spelletjes en bezigheden die gecompliceerder worden met de kinderlijke leeftijd, maakt hij het kind vertrouwd met de onbezielde dingen, de levende natuur en het zieleleven van mens en dier.

Door vergelijking, door het verwoorden van gelijkenis en verschil, door de ervaring, ontwikkelt zich het kinderlijke inzicht en worden aan het denken nieuwe mogelijkheden geboden.

Méér dan Pestalozzi die vooral aandacht schonk aan het aanschouwingsbeginsel, legde Fröbel de nadruk op de drang naar bezigheid en zelfontwikkeling bij het jonge kind.

Om die zelfwerkzaamheid te ontwikkelen ontwierp hij zijn zgn. *speelgaven*, een reeks van mathematische objecten en geometrische figuren waarvan de beroemdste zijn; de bol, de kubus en de cilinder, de drie voorwerpen die ook op zijn graf prijken.

Fröbels speelgaven

foto : Seminarie voor Volkskunde R.U.G.

Voortdurend vinden we bij Fröbel de toepassing van Hegels dialectisch principe van these, antithese en synthese. Ook de drie genoemde lichamen zijn daarvan uitingen.

De bol, de eenheid waaruit de veelheid voortkomt, is het beeld van de kosmos. Het is een dynamisch symbool dat de groei en de expansiviteit voorstelt, het principe van het scheppen en het bouwen, het gevoel (de these). De kubus is het symbool van wat vast en statisch is geworden, het beginsel van het geschapene en het bouwsel, de rust, het verstand (de antithese). De cilinder is de synthese van die twee.

De houten bal verschilt van de wollen naar stof en kleur, maar komt ermee overeen in vorm. Tussen houten bal en kubus bestaat er overeenkomst van stof, maar verschil van vorm. De cilinder b.v. staat wat de vorm betreft tussen de bol en de kubus in. Hij vertoont overeenkomst en verschil met beide.

Ook de andere speelgaven vertonen die eigenaardigheid dat de volgende altijd in de vorige vervat is. Met deze en andere speelgaven wil Fröbel, die evolutionist is, in het kleine kind de geschiktheid en de wil opwekken om aan de vomeloze materie gestalte te geven om aldus de cultuur vooruit te brengen.

Bij zijn « speelgaven » volgt Fröbel de weg die de cultuur gegaan is: het nieuwe komt voort uit het oude, uit wat al bestaat.

Na de eerste « gave », zes gekleurde wollen ballen, volgt de tweede die we hierboven beschreven en de derde die bestaat uit een grote kubus, die in acht kleine kubusjes is verdeeld. Met deze kubusjes leggen en bouwen de kinderen « levensvormen » en « schoonheidsvormen ».

Met levensvormen bedoelt Fröbel dingen die de kinderen met deze kubussen kunnen maken, die in het werkelijke leven worden gebruikt; b.v. twee kubussen op elkaar zijn een tafel en twee kubussen naast elkaar met nog ééntje op een van beide gelegd, vormen een stoel, enz.

Schoonheidsvormen ontstaan als de kubussen zó worden gelegd, dat er mooie figuren door ontstaan, b.v. vier kubusjes vormen een vierkant met aan elk hoekpunt nog een kubusje.

Zo wilde Fröbel de scheppende kracht in het kind ontwikkelen.

De andere gaven, nog verder verdeelde kubussen, legstokjes, kralen, vouwstokken, vlechtmatjes, enz. moeten het kind in staat stellen nog gecompliceerder vormen te construeren.

Bovendien wil Fröbel de kinderen leren tekenen, niet alleen om kennis van lijnen, vormen en hoeken en dgl. aan te brengen, maar ook en vooral om het genot van het vrije fantasieren. Daarbij worden allerlei vertellingen en versjes geleerd, waarvan we verder in de tekst enige voorbeelden geven. Speciaal daarvoor schreef Fröbel zijn *Mutter- und Koselieder*.

Over zijn speelgaven schreef hij: « Indien mijn leer materiaal waarde heeft, dan is zulks niet te danken aan zijn uitwendige vorm die niets bijzonders is en niets nieuws aanbiedt. De waarde ligt alleen in de manier waarop ik het gebruik, d.w.z. aan mijn methode en aan de wijsgerige wet waarop ze steunt. De reden van bestaan van mijn opvoedingsstelsel ligt geheel besloten in de wet; al naar men deze wet verwerpt of ze aanvaardt, valt het systeem of blijft het recht. Al het overige is slechts materiaal zonder eigen waarde. »

Om een idee te geven van de toepassing van de speelgaven en van hun betekenis voor het kind, citeren we uit wat barones Bertha VON MARENHOLTZ-BÜLOW schrijft in *Les dons du jardin d'enfants* (2e édition. 1881, par Hermann Goldammer, traduit par Louis Fournier). Deze barones die Fröbel voor het eerst ontmoette in

de zomer van 1849 te Bad-Liebenstein, werd zijn beste propagandiste in West-Europa.

Fröbel wou zijn speelgaven niet alleen beperkt zien tot de *Kindertuin*. Hij wou op de eerste plaats hulp bieden aan de moeders bij de vroegste opvoeding van hun kinderen. Zo raadde hij de moeder (en de kleuteronderwijzeres) aan de ballen van de speelgaven voor het oog van het kind te doen draaien en heen en weer te slingeren.

Daarbij reciteerde men versjes als dit :

« Je tourne, tourne, tourne, roule.

Je suis et reste toujours boule. »

Als ze de kubus in de hand van het kind legt, zegt de moeder :

« Le cube est pesant dans ta main,

Ne la baisse pas, tiens-la bien. »

Als het kleintje de kubus grijpt, waarschuwt de moeder :

« De peur qu'il ne tombe à terre,

Que ta main le tienne et serre. »

Plots laat het kind de kubus vallen. Dan klinkt het :

« Le cube est tombé par terre,

Ta faible main n'a pas su faire ».

Als het kind vruchteloos poogt kubus én bol in één hand te vatten, horen we het besluit :

« La boule est déjà dans ta main,

Le cube y veut entrer en vain. »

Als het kind blijft proberen en ook de bol kwijtspeelt, berispt de moeder :

« Qui trop convoite, peut par là.

Perdre aisément le peu qu'il a. »

Zo krijgt het kind bij het spel met de ballen begrippen als op en neer, heen en weer, rond, enz. Ook bedoelt Fröbel hiermee de fantasie van het kind te oefenen. De bal is nu eens een vogel, dan weer een schaapje, dat weg wil lopen of een veulen dat wegspringt.

Bij het spel met de grote en kleine kubussen wordt o.a. dit versje geleerd :

« Ziet eens hoeveel mooie zaken

ik van een kube wel kan maken;

stoelen, kachels, tafels, banken,

koffers, zetels en schrijfplanken. »

Altijd wordt de nadruk erop gelegd dat het ene uit het andere komt.

Als men door grond- en bovenzvlak van een kubus een stokje steekt en dan de kubus doet draaien, lijkt hij wel een cilinder.

Ook in de kleuterschool bleven de speelgaven in gebruik want ze gaven er aanleiding tot ontleding, gesprek, studie van de eigenschappen, vormen van gebruikelijke voorwerpen (de zgn. levensvormen), schoonheidsvormen of kunstvormen en wiskundige vormen of leervormen. Veelal ging de les op in een vragen- en antwoordspel, zoals in volgend voorbeeld :

- « Welke vorm heeft de bol? Hij is rond. »
- « Ken je nog iets dat rond is? De bal. »
- « En nog iets anders? Een appel, de kers, de aardappel, het ei. »
- « Is de appel even rond als de bol? »
- « Is de bol onderaan en bovenaan evenzo afgeplat als de appel? »
- « Dus is de appel rond, maar de bol is volmaakt rond. »
- « Bekijk de bal en de bol. Allebei zijn ze rond, maar de bol heeft niet hetzelfde uitzicht als de bal.
- De bal is rood, de bol is wit. »...

Dezelfde starheid vinden we bij het vervaardigen van levens- en schoonheidsvormen. De kinderen mogen nooit iets afbreken of vernietigen, maar steeds moeten ze zodanig alles veranderen dat de volgende vorm uit de vorige ontstaat.

Zo wordt een kubus een canapé, een locomotief, enz. tot men tenslotte weer tot de kubus komt.

Rond een van te voren bepaald middelpunt verplaatst het kind de kubussen. Zo ontstaat er een ster (Quand tout tend vers le milieu, naît l'étoile du ciel bleu), groeit een bloem (Le cercle s'allie au rayon, Et la fleur naît de cette union) en daaruit weerom een kroon (Vois-les, comme pour danser, En couronne se ranger).

Niet te verwonderen dat Fröbels gaven in de handen van zijn navolgers ontaardden in het toepassen van een aantal technieken, die echter Fröbels geest misten. Daarbij mogen we niet vergeten dat het diploma van « bewaarschoolonderwijzeres » in 1880 ingesteld, pas in 1935 verplicht werd gemaakt in België.

Het continue goeiproces dat Fröbel in alle opvoeding zag, werd door de opvolgers niet voldoende en veelal zelfs helemaal niet begrepen. Men gebruikte zijn gaven door elkaar, zonder rekening te houden met de graad van moeilijkheid. De onderwijzeressen legden zich bijna uitsluitend toe op het mooie resultaat en zo werd, wat voor Fröbel een middel was, in de kleuterschool een doel. De lesjes ontaardden in bevelen (« gehoorzaamheid leidt tot vrijheid ») in vóór- en nadoen, zonder rekening te houden met de eigen creatieve krachten van het kind.

De « Idee » was te diep om gemakkelijk te worden begrepen. Zijn methode werd mechanisch toegepast want weinigen hadden zich laten bezielen door de werken vol duistere symboliek en aan het leven van Fröbel zelf. Zo doodde men de vrije zelfwerkzaamheid.

Veel van wat Fröbel heeft gebracht is verouderd en uit de kleuterschool verdwenen. Zijn blijvende verdienste ligt in zijn antropologische opvattingen en de theorie dat een kind zichzelf ontwikkelt door het spelend omgaan met de dingen.

G. DE BRUYCKER

Bibliografie.

GOLDMANN, H. : Les dons du jardin d'enfants. 2e éd. Berlin 1881, traduit par L. FOURNIER.
TROCH A. : Drie vreugdejaren van onze Kleuters, Van In, Lier 1941.

- IRMINE Mme : Handboek voor Kindertuinen, Excelsior, Brugge 1927, 35e deel uit Pedagog. Studiën o.l.v. Dr. A. DECOENE en Dr. F. DE HOVRE.
- Kan. AUGER A. en E.H. HAUSTRATE L. : Volledige leergang in de Opvoedkunde. Casterman, Doornik 1910.
- JANSEN, J. en VISSER. S. : Van Flato tot Decroly, Muusses 1958.
- BOYD, W. : Geschiedenis van onderwijs en opvoeding, Aula, Utrecht 1969.
- NOORDAM, Dr. N.F. : Inleiding in de historische pedagogiek, Wolters, Groningen 1968.
- DE HAAN, Lize : Fröbels plaats in de moderne onderwijssystemen, Wolters, Groningen 1952.
- TELDERS, J.M. : Uit en over Fröbel. Ploegsma, Zeist 1922.
- TELDERS, J.M. : Fröbels opvoeding van den Mensch. Wolters, Groningen 1928.

Volksprenten in de Nederlanden

Een kultuurbeeld van zes eeuwen II (1)

Maurits de Meyer. *Volksprenten in de Nederlanden. 1400-1900*. Scheltema & Holkema - Amsterdam. Standaard Wetensch. Uitg. - Antwerpen, 1970, 222 blz., 175 ill., 36 in kleur, 1800 fr.

Het gebeurt niet vlug, dat een wetenschapsman een merkwaardig werk van zeshonderd bladzijden op groot formaat op de markt brengt en dat hij acht jaar nadien een waardevol boek over hetzelfde onderwerp publiceert. Dit feit bewijst, dat een vorser bij doorgedreven specialisatie ontzaglijk veel materiaal samenbrengt en na een waarachtig standaardwerk een soort vervolg kan laten verschijnen.

In 1962 geeft Maurits de Meyer *De volks- en kinderprenen in de Nederlanden van de 15e tot de 20e eeuw* in het licht. Deze studie beschreef de volks- en kinderprenen in een algemene inleiding (p. 1-24), in Deel I het Historisch Overzicht (p. 25-53), in Deel II een Proeve van een catalogus (p. 55-352) en in Deel III de Ikonografie (p. 253-610). In Deel III had de auteur alle hem bekende prenten systematisch per onderwerp gerangschikt. Daar ontstond een indeling in godsdienstige, historische, allegorische, satirische, literaire, didactische en documentaire thema's.

Dit nieuwe werk sluit aan bij Deel II en III van de uitgave in 1962. Het bevat als ondertitel : *Religieuze, allegorische, satirische en verhalende prenten. Speelkaarten, Ganzen- en Uilenborden, Driekoningenbriefjes, Nieuwjaarsprenten*. Voor de bezitters van de publikatie uit 1962 is achterin een supplement opgenomen met een lijst van tientallen prenten, die sedert 1962 in het bezit gekomen zijn van musea, bibliotheken en privaatverzamelaars.

---

(1) De volks- en kinderprenen in de Nederlanden. Een kultuurbeeld van zes eeuwen. Oostvl. Zanten XXXVIII (1963) 111-114, 4 ill.

De huidige uitgave verscheen eerst in een internationale Italiaanse reeks over volksprenten, onder de titel : « Stampe popolari dei Paesi Bassi ». Vóór de dood van Maurits de Meyer verscheen alleen de Italiaanse vertaling. Thans bewonderen wij de oorspronkelijke tekst en de Italiaanse uitgever bereidt een Duitse en een Franse vertaling voor.

Na een inleiding over de invloed van het beeld op de enkeling en de gemeenschap en over de uitdrukkingsvormen vóór en na de uitvinding van de boekdruk-kunst biedt de auteur ons twee grote delen : 1) de religieuze en 2) de profane volksprenten.

De religieuze volksprenten zien we eerst in een historisch kader, van het begin tot de hervorming, en van de hervorming tot heden, d.w.z. vanaf de veelbe-sproken houtgravure van 1418, ontdekt te Mechelen en geplakt in het deksel van een koffertje, tot de populaire prenten die men zich thans nog te Scherpenheuvel kan aanschaffen. De devotieprentjes (p. 49-68), de bedevaartvaantjes (p. 69-76), de bijbelprenten (p. 77-88) krijgen een afzonderlijke bespreking.

De profane prenten treden ook in een historisch kader aan, voor de zestiende eeuw (p. 89-108), voor de zeventiende en achttiende eeuw (109-144), voor de negentiende en twintigste eeuw (145-160). De speelkaarten worden ons in de hand gegeven vanaf de oudste getuigenissen uit het einde van de veertiende eeuw tot de fantaziekaarten verschenen tijdens de laatste jaren, o.a. de pin-upkaarten, die de Turnhoutse drukkers als « Glamour Girls » aandienen. Ganzen- en Uilenborden en andere hiervan afgeleide spelen krijgen een uitvoerige beurt, terwijl de Nieuw-jaarsprenten hun wensen vanaf de vijftiende eeuw tot op heden verspreiden.

Daar bestaat mogelijkheid punten van overeenstemming en van contrast met de vorige uitgave aan te stippen. In 1962 noteerden we de medewerking van dr. G. Koch - de Meyer en van W.C. van Kuyk, de belangrijkste verzamelaar voor Nederland. Ditmaal heeft Maurits de Meyer alleen het werk op touw gezet. Als overeenstemming treft vooral de wisselwerking tussen Noord en Zuid, de kulturele eenheid die we hier onbewust bemerken. Drukkers uit Turnhout kopiëren oudere prenten, prenten van een kollega uit Leuven of Nancy (p. 19-20), uitgevers van volksprenten in Amsterdam en Antwerpen leveren gelijke of gelijkaardige ruit-erportretten, en dies meer, Tyl Ulenspiegel en Uilenspiegelboeken (p. 91-92, 95, 114-115). Een nieuw punt geldt de nadruk op min bekende of onbekende produktie-centra van religieuze volksprenten, b.v. Gouda en 's Hertogenbosch, Mechelen, Vilvoorde en Sint-Truiden. Een verder uitpluizen van archieven kan beslist nog andere produktiecentra aan het licht brengen.

Aanwijzingen omtrent het ontstaan van oude prenten zijn zeldzaam. Somwijlen verstrekken inschriften en testamenten inlichtingen (p. 13). Ook de verspreiding van devotieprenten werpt nieuw licht op de activiteiten van kloosters. Zo beru-sen prenten uit O.-L.-Vrouw ter Troost te Vilvoorde in verzamelingen te Brussel, Londen, Berlijn, Neurenberg. (ibidem). De benediktijnerabdij van Sint-Truiden treedt op de voorgrond langs de manuscripten in de universiteitsbibliotheek in Luik. De vijfentwintig handschriften bevatten meer dan driehonderd prenten!

Nieuwjaarswens van de Gentse « Bargie-lossers ». Kopergr., XVIIIe eeuw

Op dergelijke wijze kunnen we even de waarde van de profane volksprenten aanhalen.

Houtgraveurs in de zestiende eeuw waren soms tevens uitgevers van en handelaars in prenten en verwierven bijzondere bekendheid, zo C. Anthonisz-Theunissen en Jan Ewoutz te Amsterdam, Peter Warnersoet te Kampen, Johan Lieftrinck en Sylvester van Parys te Antwerpen. Talrijke houtsneden uit de zestiende eeuw zijn slechts bekend door drukken uit de zeventiende en achttiende eeuw, want houtsneden en koperplaten werden overgeleverd van generatie op generatie of de ene drukker verkocht die aan de andere. Ze gebruikten vaak hun materiaal tot het totaal versleten was. Het hoogtepunt voor de productie en verspreiding van volksprenten beleven we in Nederland tijdens de zeventiende en achttiende eeuw. Geen ander Europees land heeft zoveel volksprenten uit die periode bewaard. De Zuidelijke Nederlanden zien inzake productie van volks- en kinderprenten een ongekende bloei in de negentiende eeuw.

Sommige onderwerpen op de prenten trekken speciaal de aandacht, b.v. het « keisnijden » (afb. 114) dat ook Bosch en Bruegel behandelen. Een kei in het hoofd beduidt dwaasheid, zinneloosheid. Iemand van de kei bevrijden betekent

hem van zijn waanzin bevrijden. De monsters Bigorne en Scherminckelaensicht zijn wonder, het eerste voedt zich met brave mannen en echtgenoten en is goed gevoed en het tweede dier dat moet leven van goede vrouwen en trouwe echtgenoten, is graatmager. Kinderspelen, het Luilekkerland, de Trap des Ouderdoms, oogstten sukses. Het herbakken van afgesneden hoofden te Eeklo (p. 118-119), de ommegang van Antwerpen en Lier kwamen minder aan bod.

Niet alleen de ontwikkeling van de druktechniek wordt gevolgd, maar tevens de buitenlandse concurrentie. In de tweede helft van de negentiende eeuw voeren Duitse firma's uit München, Mainz en Weissenburg, en Franse uit Parijs kinderprenen, voorzien van Nederlandse teksten, bij ons in. Prenen door de firma Gangel te Metz in Nederland op de markt gebracht, waren gedrukt op naam van A. Jacobs te Amsterdam, die voor de verspreiding van de waar zorgde! Nederlandstalige prenten van het huis Pellerin te Epinal werden druk verkocht in de Nederlanden.

Het ontstaan van de gespecialiseerde drukkerijen te Turnhout, hun doordringen in Nederland langs wederverkopers, de prenten met tweetalige en eentalig Nederlandse en Franse onderschriften, krijgen een uitvoerige beschrijving, tot « de traditionele volksprenen met een traditie van ongeveer vijf eeuwen de plaats moeten ruimen voor albums met de verhalen van Mickey-Mouse, Kuifje, Suske en Wiske en ontelbare andere strips ».

De bespreking van dit boek mag men niet alleen zien in een poging om de rijke inhoud en koninklijke presentatie weer te geven. We dienen tevens op een geest te letten, op het streven van August Vermeylen : « Wij willen Vlamingen zijn om Europeeërs te worden ».

In de voorhanden publikatie heeft Maurits de Meyer zulkdanige wil uitgedrukt. Zijn werk over de volksprenen, in de eenheid van een kultuurspiegel voor de hele Nederlanden (p. 5 de Lage Landen zoals die eenheid vormden ten tijde van de Bourgondische vorsten) is gedrukt in Italië. In 1921 bezorgde de 26-jarige Maurits de Meyer de eerste index van de Vlaamse sprookjes in Helsinki. Juist voor zijn té vroeg heengaan kwam dit werk in het Italiaans van de pers. Over een boog van een halve eeuw spant een Europese faam en een internationale waarde. « De Volksprenen in de Nederlanden » stralen in de krans van een regenboog met de zon rondom zich. Dank zij Maurits de Meyer hebben ze de beperktheid van ons taalgebied luisterrijk doorbroken.

Renaat van der LINDEN

Gentse bijdrage tot de studie van het volkslied « Vera Pas »

De legende die rond het lied « Vera Pas » gesponnen werd, over het vertrek naar een vreemd land, een luilekkerland, berust naar mijn oordeel, op feiten die met de werkelijkheid overeenstemmen en ontleend zijn aan historische gebeurtenissen uit de 19e eeuw.

Na de Franse Revolutie en de gevolgen ervan voor geheel Europa, en na de nederlaag van Napoleon I, heerste in Europa, en inzonderheid in België, een enorme verdeeldheid onder de bevolking. De enen waren pro-Frankrijk omdat de Revolutie en het eerste Empirerijk hen aan belangrijke betrekkingen of fortuinen geholpen had. Anderen bleven onverschillig. De derde categorie, d.w.z. de armsten wisten niet meer van wat hout pijlen maken. Alle contolemaatregelen op het werk, de prijzen, enz. waren onder het mom van vrijheid verdwenen. Eenieder moest maar zien hoe zich uit de slag te trekken.

Omstreeks 1840 bij de uitbreiding der nieuwe mechanische spinnerijen, zakten de lonen zo zeer, dat al de thuisspinners en -wevers een volle dag moesten werken om slechts één brood te kunnen kopen. De prijzen die de opkopers en wederverkopers aan de huisarbeiders betaalden omstreeks het jaar 1848 waren zo concurrerend dat er een hongersnood uit voortvloeide, gevolgd door de pest. Voeg daarbij de drie jaren van een zeer slechte oogst en men kan zich de toestand inbeelden die heerste onder de plattelandse bevolking.

Om de ellende enigszins te lenigen, besloot Koning Leopold I die mensen te helpen die naar Amerika wilden uitwijken. De overtocht geschiedde kosteloos met Engelse schepen. Koning Leopold had de medewerking van de Engelse regering gevraagd om de overvaart te verzekeren, aangezien op dit ogenblik Amerika grotendeels gecoloniseerd werd door Engeland.

Daar de uitwijkelingen meestal ongeletterden waren, verlieten ze het vaderland om nooit meer van zich te laten horen. Door het uitblijven van elke communicatie werd er verteld dat de schepen voorzien waren van een val; eens in volle zee werd de val geopend. De uitwijkelingen stortten in zee en allen verdronken. Zoiets zou men ten tijde van de Franse Revolutie ook gedaan hebben met de aristokraten.

De legende rond het veraderlijke valluik berust volgens mij op volkse fantasie. Ook de liedjeszangers van die tijd hechten er geen geloof aan. Zulks meen ik te kunnen staven door de inhoud van volksliedjes over Vera Pas, die ik heb verzameld en die thans in mijn bezit berusten.

Uit de tekst van deze liedjes valt duidelijk op te maken dat men zong: « Wie gaat er mee naar Vera Pas ». Wat « Vera Pas » betekent is vatbaar voor verschillende verklaringen. De ene groep, de geografen, zijn van oordeel dat Vera Pas een streek is in Zuid- of Noord-Amerika, waarnaar werkelijk veel personen zijn geëmmigreerd. De plaats is niet duidelijk te situeren omdat de schrijfwijze « Vera Pas » nergens

terug te vinden is in een Atlas, en gelijklopende benamingen de weg openen voor zoveel hypothesen als er aardrijkskundige namen zijn die er op gelijken.⁽¹⁾

Het jongste snufje over de aardrijkskundige naam en situering van Vera Pas vonden we in de krant⁽²⁾. Een Franse expeditie heeft in Guatemala een onderaardse begraafplaats van de Maya's ontdekt, in een grot van de streek Chisec, in de provincie van Alta Verapaz in het noorden van het land. Op deze plaats meent men de eerste ondergrondse begraafplaats van de Mayas' te kunnen situeren.

Persoonlijk behoor ik niet tot de groep van geografen. Ik ben van oordeel dat in het woord « Vera Pas » een zinspeling schuilt die we in het Frans vertalen door « tu ne verras pas! » In werkelijkheid, een ingebeeld land.

De tekst van de liedjes wijst in die richting : « Wie gaat er mee naar Vera Pas, daar moeten wij niet werken, eten en drinken op 't gemak, en slapen gelijk een verken ».⁽³⁾ Het lied is waarschijnlijk ontstaan tijdens de periode van Mexiko omstreeks 1867. Het lied was en is zo vegroeid met Gent, dat het heden nog thuisheert op feesten waar volksliederen gezongen worden. Niemand echter, vermoedt het drama welke er schuilt achter de onschuldige woorden van het lied.

De naam Vera-Pas is in de volkstaal niet altijd een synoniem geweest van een luilekkerland of van een aardsparadijs. In Snoeck's Almanach van het jaar 1844 leest men het volgende : « Dat zy ons een nieuwe British-Queen geven om al onze opeters naar Vera-Paz te stueren ». Deze uitlating in een politieke tribune van de Almanach is wel merkwaardig, omdat ze de indruk geeft dat Vera-Pas ook als een verbanningsoord kan worden aangezien.

Hierna volgen een paar liederen, ontstaan in 1845, waarin de uitwijking naar Vera-Pas bezongen wordt.

PIERLALA EN VERAPA⁽⁴⁾

Bij timmerman en smet
men hoort geen hamers klinken
elk zegt 't is mager vet
men mag geen pintjes drinken
'K moet weg, 'K moet weg zoo waar als ik het zeg
't gat uit, 't gat uit zei Pier la la
Ja ja ja ja 'K moet weg naar Vera paz

VERA PAZ⁽⁵⁾

Stem : C'est l'amour, l'amour, l'amour.

Refrein

De Belgen ten alle kant
Die veel hebben gevogten
voor 't geluk van 't vaderland
en onze vrijheidsstand

(1) O V Z XXIV (1949), Oostvlaamse folkloristische bibliografie : Volkslied. F.D.V., Naar Vera Paz het luilekkerland, 119.

(2) Het Volk. Gent. 18-19 Sept. 1971, 5.

(3) Rich. Vankenhove en Lepage. Het Volksleven in het Straatlied, S.M. Volksdrukkerij Gent, 136, 137 en 245.

(4) E. N(eylants). Pierlala en Verapa (Heule), Bekorf LIV (1953) 262-263.

(5) Snoeck's Liedjesboek, Verzameling van Liedjes die van 1830 in den Almanak zijn verschenen, 10de uitgave, Gent, Drukkerij Snoeck-Ducaju & Zoon (s.d.), Vera-Paz. 37.

Mogen nu met het schip vertrekken
om te vaeren naer Vera Paz
daer is suiker en zeem te lekken
Daer leven zij à la papa's
Zij moeten niet betalen
Voor deur of venstergeld
Zij scheppen 't geld in balen
Ten wordt er niet geteld

Zij zijn daar vrij van contributie
Voilà men kent daar geen patent
Zij kunnen daar een constitutie
maken volgens het element
met martikos valseeren
De polka op zijn fransch
En de serpentes leeren
Den patriotens dans

Ze kunnen daar als prinsens leven
't land er vrugtbaar en gezond
De visch komt daar aan strand gedreven
Of valt gebraden in den mond
De perels en coraelen
liggen daar op het zand
Goud zilver en metalen
Dat schopt men daar van kant

Men kan met British Queen vertrekken
Om de producten van het land
En om hun reiskosten te dekken
Rapen zij daar wat diamant
Smaragden of robijnen
Of zoo al kleijnen bugt
Want daer zijn geheele mijnen
Die staen in open lucht

Ginder en moet men niet meer werken
ieder is prins in zijnen stand
en leeft er vrij zo als een verken
't daer het luye lekkerland
Gij kunt de tiegers leeren
den en avant marchons
de wolven en de beeren
die vreezen daer 't kanon

Vaert eeuwig wel gij brave lieden
Die ons verlostens uit de pijn
Gij meugt in Vera Paz gebieden
en hun beloven vrij te zijn
maer spaert de revolutie
want nu hebben zij brood
en laet de constitutie
of zij zijn ook in nood

Voor de Gentse stede is Vera Pas biezonder populair geweest en blijft het nog geprent in de geheugenis van de oudere generatie.

Het beluik « Sasseblindeke » in de huidige Sassevaartstraat werd in de volksmond « Vera Pas » genoemd. De huisjes werden omstreeks 1934-1935 gesloopt,⁽⁶⁾ maar Vera Pas heeft zich in de volksmond gehandhaafd.

H. RIEUX

(6) Het Laatste Nieuws, 7-11-1948.

BOEKBESPREKING

Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Systematische Registers op Tijdschriften, Reekswerken en Gelegenheidsuitgaven onder leiding van Prof. Dr. K. C. Peeters.

Deel IX. Zuidnederlandse Tijdschriften vóór 1850 door Lic. H. NOELS., Antwerpen, Centrum voor Studie en Documentatie, 1970, IL — 249 blz.

Deel X. Tijdschriften provincie Antwerpen 1850 — 1960, door Lic. L. VAN LAER. Ibidem, 1970, XCVII — 557 blz.

De volkskunde in Vlaanderen bestrijkt een onvermoed terrein. Duizenden studies zijn in verscheidene tijdschriften verschenen. Dat ervaren de vorsers die de Nederlandse Volkskundige Bibliografie raadplegen. Een ontzagwekkend materiaal, tot voor een paar jaar bijna ontoegankelijk, is thans keurig geschikt onder de vorm van tien zware boekdelen. Prof. K.C. Peeters besluit deze eerste reeks (want daarna verschijnen terstond tien andere delen!) met een ontzaglijke index die langs plaats- en persoonsnamen en langs een alfabetisch overzicht volgens het plan Hoffmann-Krayer, naar meer dan vijftientwintig duizend artikels verwijst.

Bij het beschouwen van de eerste reeks I - X en nog meer deel IX en X beseft men welk een goudwaarde Prof. Peeters langs deze publikaties opgesteld heeft. De bundels I tot VIII omvatten tijdschriften die men in bibliotheken kan vinden en/of die nog verschijnen. Deel IX en X brengen ons vaak op onbetreden paden, onbekend en ontoegankelijk haast.

Voor het initiatief van de uitgave en voor de verwezenlijking ervan verdient Prof. Peeters (naast menig ander huldebetoon) een uitzonderlijk eresaluut.

Nummer V behandelt Westvlaamse tijdschriften. Lic. H. Noels bundelt zeventwintig tijdschriften uit heel Zuid-Vlaanderen. Letten we even op de titel, dan lezen we viermaal « Vlaems » met

Biekorf, Letterbode, Rederijker en Stem; driemaal « Nederduits » met Letteroefeningen, Letterkundig Jaarboekje, Magazyn en eenmaal « Nederlands ». We kunnen ook op de plaatsen van de redactie of de redakteurs letten en belanden in hoofdzaak in Gent, bij J.F. Willems, Ph. Blommaert en filologen en letterkundigen, daarna in Leuven en Antwerpen, waar over het algemeen letterkundigen in de tijdschriften de hoofdrol spelen. Kanunnik J.B. David en Schuermans met het « Algemeen Vlaamsch Idioticon » bekleden een afzonderlijke plaats.

De studie bewijst, dat er belangrijke volkskundige bijdragen verschenen, vóór het bestaan of ontstaan van de volkskundige tijdschriften Wodana, Belgisch Museum, Rond den Heerd, enz. De volkstaal, het eerherstel van de volkstaal krijgen de klemtoon, los van Franse invloeden, in een speuren naar de volksaard. De Duitse volkskundigen de gebroeders Grimm, Hoffmann von Fallersleben en J.W. Wolf spelen een rol. H. Roels schetst de literair-historische achtergrond in en rond de Hollandse periode, de representatieve figuren, de golf van nationalisme alom. In dat klimaat ontstonden de 27 behandelde tijdschriften. De voormannen van de Vlaamse Beweging zochten naar de eigen aard van het volk, vooral in de volkstaal.

Daaruit groeit de belangstelling voor het volksverhaal. Allengs verruimde de

belangstelling. Dat lezen we in hoofdstuk III. De Vokskunde in Vlaanderen in de periode van ca 1830 tot ca 1860.

De Geschiedenis van de behandelde Tijdschriften getuigt soms van een kortstondig bestaan, waar enkele tijdschriften een «solemneel» bestaan kenden, haast in de oorspronkelijke betekenis, de duur van een jaar, of een keer per jaar (solo annus), zo Nederduitsch Magazijn in Brussel, Nederduitsche Letteroefeningen in Gent, De Vlaemsche Biekerk in Brugge, De Wegwijzer en Het Vaderland in Antwerpen, De Moedertaal in Brussel. Voor elk tijdschrift krijgen we de historiek, verwickelingen, hoogte- en laagtepunten. De betekenis op volkskundig vlak mogen we niet overschreeven, maar evenmin kleineren. Mededelingen van het verschijnen van de Stoomwagen en het bericht van de opening van den yzeren weg treffen we er aan in de eerste bron.

L. Van Laer bestrijkt met zijn studie in een geografisch en historisch omlijnd terrein negenentwintig tijdschriften. Hij blijkt alle tijdschriften voor zijn gebied en tijd achterhaald te hebben, waar zijn kollega Noels er acht aanstipt die hij tot op heden nergens kon aantreffen, o.a. Pierlala, een letterkundig hekschrift uit Brussel van 1838.

Door zijn beperking kon L. Van Laer «De beoefening van de Volkskunde in de provincie Antwerpen» aanvatten. Langs een openingsrede van de gouverneur baron Holvoet in 1937, langs Ons Volksleven met Jozef Conelissen, Jan-Baptist Vervliet, F. Coeckelberghs, het bulletin van de oudheidkundige kring in de provincie, de waarde van Volkskunde voor Antwerpen, Taxandria en de Kempische Kongressen, de werking

in Brecht en Lier en zo meer bestrijken we geheel en al een provinciaal vlak, in zijn gewesten of lokaliteiten. Daartegenover staat en werkt de bundelende kracht van een Provinciale Commissie voor Geschiedkundige en Folkloristische Opzoekingen, de vragenlijsten, enz. tot 1942. Bij het tijdschrift *Wesalia* en de oudheidkundige kring krijgt Prof. K. C. Peeters een beeld. Aan 't Zwaantje wordt even J. Weyns gebonden. Floris Prims, de aparte, maar hoogstaande figuur, besluit de reeks.

Het betekent een heel waagstuk aan de hand van tijdschriften een beeld van «De beoefening van de Volkskunde» in een provincie op te hangen, in een bestek van twintig bladzijden. Een paar maal rezen vraagtekens, p. IX het terrein van de zuivere volkskunde (vooral volkstaalkunde). p. XI ... een aanloop tot een wetenschappelijk opgevatte studie van de volkskunde ... én studie én volkskunde dient immer wetenschappelijk te wezen. Op X en XVIII vinden we dezelfde scherpe kritiek op de provinciale commissie, maar vernemen niet, waar we de kritiek kunnen lezen.

Prof. Dr R. Foncke merkte op, dat Prof. Dr F. Olbrechts aanvankelijk op de goede weg was, maar later afweek; hij verwisselde de volkskunde tegen de volkenkunde (etnologie) (p. XVII). De geschiedenis en de studie van het volksleven zijn immers moeilijk van elkaar te scheiden (p. XCVI).

Het tweede hoofdstuk behandelt in ongeveer zeventig bladzijden de tijdschriften afzonderlijk, telkens de geschiedenis en de bibliografische gegevens. De auteur volgt de kronologische lijst der tijdschriften, aangestipt op bladzijden XXVII en XXVIII.

Boekdelen IX en X leveren een onge-

wone biekerf of bijenkerf in keurig Nederlands, vermits de auteurs uit zesen- vijftig tijdschriften puurden, om er de volkskundige gegevens op te diepen. We kunnen zeker konstateren, dat de be-

langstelling voor het volksleven vroeger en ruimer verspreid is, dan men algemeen aanvaardt.

Renaat van der Linden

GIDS VOOR DRONGEN, samengesteld door de Parochiale Werkgroep, Pers en Voorlichting van Drongen-Centrum. Drongen, 1969, 39 blz.

Hoeveel verenigingen telt onze gemeente? Waar kunnen we de groeperingen onderbrengen? Als cultureel, socio-kultureel, sociaal, als jeugdvereniging of sport en vrijetijdsbesteding? Menig weet- en nieuwsgierig persoon stelt zich af en toe deze vraag. In Drongen vindt hij terstond het antwoord. Maar daarnaast ontdekt hij talrijke inlichtingen in deze beknopte en waardevolle « gids ». Een gedegen inleiding met « Drongen, vroeger en nu ... », de historie keurig samengevat, netjes ingedeeld, en met vele geschikte cijfermateriaal, de geschiedenis van de drie parochies, de lijst van de burgerlijke en

geestelijke overheid van het begin van deze eeuw tot heden. en nuttige adressen op geestelijk en gemeentelijk vlak : kermissen en jaarmarkten vindt u er vanzelfsprekend bij, maar evenzeer gewone artsen en veeartsen en imkers, enz., enz. Een puik vertrekpunt voor heem- en volkskundigen en sociologen. In elk gezin van de gemeente leert men de eigen omgeving ontdekken en waarderen. Want de samenstellers dachten niet alleen aan straten en bedrijven, maar hebben de merkwaardige gebouwen netjes aangestipt. Een hoofs saluut voor hen!

R. van der Linden

ZOEKEN EN ZANTEN

Kortrijk. — Een katalogo en een tentoonstelling OUDE SPEKULAASPLANKEN.

De meesterbanketbakkers van het Kortrijkse hebben op 5 oktober 1971 hun zeventigjarig bestaan gevierd, op hun manier, met feestmaal en dies meer, maar met een uitzonderlijke tentoonstelling in de stadsschouwburg OUDE SPEKULAASPLANKEN UIT MUSEA EN PRIVEBEZIT en een katalogo die blijvende waarde heeft. De Heren Bert Dewilde, stadsadviseur en Jozef Bertelee, medewerker van de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde, A. Warlop, archivaris, Mej. Chr. Léonard, verbonden aan het Instituut voor Volkskunde te Antwerpen, hebben er hun stempel op gedrukt. We noteren hier een vertrekpunt voor wetenschappelijke studie en beschrijving van de ontleende stukken, hetgeen tot op heden niet geschiedde. Naast een brok geschiedenis van de spekuilasplank levert de katalogo een indeling aan de hand van twaalf rubrieken : *Bijbelse, allegorische en heiligenfiguren*. Adam en Eva, koning David en de H. Clara liggen er rustig naast elkaar. *Dierenfiguren*, haan, hond, paard, lastezel, enz. *Klein- of strooigoed, Spekuilasvaantjes* stellen van alles en nog wat voor. *Symbolen* omvatten harten, bloemen, monogammen, enz. *De feestelijke levenscyclus* schikt vier kaders : vrijers en vrijsters, liefde en huwelijksaanzoek, huwelijk, kinderbrengers en ge-

boorte. *Kalenderfeesten* treden aan langs Sint-Niklaas, Kerstdag en nieuwjaar, vastenavond. *Ambachten en bezigheden* demonstreren de scharenslijper naast een botermaker met karnton en een marktkramer. *Historische tema's* verzamelen beroemde personen en wapenschilden. *Krijgslieden, Ruiters, Koetsen* en *Sjezen* leven er onder allerlei vormen naast elkaar. Bijna tweehonderd planken kwamen aldus in een reeks terecht. Het is een rare spiegel van ons volksleven. Marsepein- en suikervormen en -stempels kregen ook een kast, als didactisch vergelijkingsmateriaal. Terracotavormen voor spekulaas, uit ons museum trokken er ook de aandacht.

Verzamelaars en kijkers en vooral bakkers hebben er heerlijk en wetenschappelijk een kijk op ons volksleven en de houtsnijders gekregen. De meesterbanketbakkers uit het Kortrijkse mogen pronken met een hoge hoed!

Renaat van der Linden

FILM. — "Oude Ambachten" en "Als vogels in een boom"

Op tien oktober 1971 bracht de Vlaamse Televisie de film « *Oude Ambachten* ». Een smid toonde, hoe men een os besloeg. Een mulder liet de hamer op de molensteen kloppen om het « scherpen » te illustreren. Een thuiswever hanteerde een oud weeftoestel in de huiskamer. Een touwslager liep in zijn tuin achteruit, om een demonstratie van een zeeldraaier te verstrekken. Een wagenmaker liet de fasen zien, die een houten wiel ondergaat voor het klaar komt, en de smid van daareven sloeg er een ijzeren band rondom. We zagen hoe de band tot stand kwam. Renaat van der Linden zorgde voor de tekst en de samenstelling van de film.

De film « *Als vogels in een boom* » was een liedjesprogramma, opgenomen in ons Museum voor Volkskunde, met medewerking van Wannes van de Velde, Walter De Buck en hun instrumentale groep Willem Vermandere, De Kadullen, alles onder regie van Jef Cassiers.

M. Broeckhove

BEERVELDE. — Een halve eeuw!

Op het ogenblik, dat andere lokaliteiten een hoge ouderdom vieren, de stad Sint-Niklaas haar 750-jarig bestaan in 1967, de gemeente Herzele het 1000-jarig bestaan in 1972, gooit Beervelde het over een andere boeg. De inwoners vieren feest in een vijftig jaar jonge gemeente. Het loont de moeite het aan te stippen op een ogenblik, dat talrijke gemeenten door fusie verdwijnen.

Op zaterdag 11 en 12 september 1971 zijn het drukke dagen geweest. Drie belangrijke punten dienen we aan te stippen. De tentoonstelling *Beervelde in heden en verleden*, met vergeelde foto's, oude zichten, krantenuitknipsels allerlei, oude oorkonden, enz. Tegenover de voorstelling van het verleden plaatsten de inrichters het heden aan de hand van 230 tekeningen van de jeugd die haar visie gaf op de huidige gemeente. *Beervelde nu* kwam ook aan bod langs een fototentoonstelling. De tegenstelling voor bepaalde hoeken op de duur van vijftig jaar verraste menigeen. Drie keurig uitgestipte wandeltochten doorheen het grondgebied van de gemeente verplichtten de deelnemers hun eigen domein beter te ontdekken en te bewonderen. De bloemistenvereniging had op het speelplein van de gemeenteschool het wapen-

schild van Beervelde reuzegroot en met de diverse kleurschakeringen weergegeven.

De inrichters verdienen niet alleen een bijzondere felicitatie, maar tegelijk navolging. Daar was werkelijk spraak van heemkunde en van volksopleiding.

R. v. d. Linden

GENT. — Museum voor Volkskunde. Gedicht van de Hr. Edm. Boonen.

De vereniging van Katholieke Oostvlaamse schrijvers publiceert in het tijdschrift *Leievaart* van 1971, blz. 6, een gedicht van de Hr. Edmond Boonen, apotheker en erevoorzitter van de Koninklijke Bond van Oostvlaamse volkskundigen, dat de titel draagt: *de Trap naar de Wijsheid*. De prinselijke Euverdeken van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer van Retorica « De Fontaine » zoekt zijn inspiratie in de steile wenteltrap van de kapel in het Museum, de weg die de bezoekers leidt naar de bibliotheek van de Bond. We citeren het gedicht, niet alleen om zijn inhoud, maar ook voor de opdracht die er mede gepaard gaat aan vriend Renaat van der Linden, voorzitter van de Bond.

M. D.

DE TRAP NAAR DE WIJSHEID

De steile wenteltrap van 't Alijns hospitaal
heeft rotsachtige treden.
Hij is bouwkundig mooi. Hij is monumentaal,
maar stelt mij niet tevreden.

Ik vrees er steeds de val! Ik deed er een misstap
met mijn mislukte leven!
Bange verhevenheid! O steile wenteltrap,
Ik vlucht jouw ruwe stenen!

Je bent de sleur, de trant die leidt naar 't avontuur,
naar 't evenwicht verloren.
Je bent de strakke slang die sluipt naar de cultuur
En naar een boekentoren.

Je kruipt in duisternis naar een bibliotheek,
naar 't licht der hoge sferen,
De enge wentelstok bergt in zijn hart een steek
Die droomt van brede veren!

O zwiingend zinnebeeld van de stijgende strijd
Van ons innerlijk leven!
Lang moet men klimmend gaan naar zuivere wijsheid
Om eens te kunnen zweven!

Edm. Boonen

JAARLIJKSE ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

op zondag 31 oktober 1971 in het Museum voor Volkskunde te Gent,
Kraanlei 63.

Vooraf verontschuldigt de voorzitter volgende leden: Lic. Arens H., Daknam; Lic. Bohez S., Kruishoutem; Apoth. Boonen Edm., Gent; Defraeye L., Deerlijk; Dr. de Meyer A., Appelterre; Lic. Giraldo W., Strijpen; Rouquart G., Sint-Amansberg; Stalpaert H., Assebroek; Van Hage'and A., Alseberg; Prof. Dr. Van Haver J., Zellik; Van den Driessche E., Eine-Oudenaarde; Prof. Dr. Vandenhoute P. Jan L., Oostakker; Van de Vijver F., Borgerhout; Dr. Apoth. Vandewiele J., Gent; Lic. Van de Zijpe, Velzeke; Lic. Van Hese H., Aalst; Van Quaille L., Gavere; Van Wesemael M., Gent en Dr. Weyns J., Bokrijk.

Een minuut stilte werd in acht genomen voor de tijdens het voorbije jaar afgestorven leden: Mej. Nachtergaele Elza (Gent) en de Hr. De Groote M. (Gent).

1. Openingsrede door Lic. Renaat van der Linden, voorzitter.

TRADITIE en VERNIEUWING

Vier tentoonstellingen en humor.

Een mens leeft niet geheel en al afgezonderd of is niet opgenomen in één gesloten massa. De mensen leven ergens in een groep, door bloed of plaats of tijd of sociale werkring gebonden. Ieder mens behoort tot een verschillende groep en is gebonden in verschillende mate. De aard en het doel van de groep is van verschillende waarde, tijdelijk of blijvend. Voor ons heeft de groep belang in hoever hij een gemeenschap tot stand brengt en in stand houdt. In het kader van deze gemeenschap ontstaan en bestaan er gedragslijnen waaraan de leden zich moeten houden om echt en vast tot een gemeenschap te behoren.

In deze gedragslijn(en) binden en groeien de normen en de vormen van de traditie. Ze binden, want u kunt de gedragslijn(en) niet te buiten gaan, zonder de gemeenschap te breken, in een familieverband, in een kerk, in een school of atelier, in een vrije vereniging. Ze groeien, omdat de aard en de waarde van een groep bestendig van het ouder naar een jonger geslacht overschakelt, verschuift, verschaalt, verschaart en dreigt te verschimmelen en te verschoffelen.

Waar beginnen en eindigen de normen en de vormen van de traditie, d.w.z. waar vertrekken en eindigen de gedragslijnen die de band en het verband tussen heden en verleden voor een gemeenschap bepalen en beperken? De normen en waarden van een groepering verschillen bestendig omdat een groep en een groepsbewustzijn kan vervagen en vervaren, verzwakken of verzwaken, verzeven of verzeven.

Hoe kunnen we het element "traditie" onderzoeken voor de volkskunde? Onze wetenschap bestudeert het volk, op basis van het klassifikatieplan Hoffmann-Krayer (Dr. Eduard, 1864-1937, hoogleraar te Bazel 1900), volgens een twintigtal schakels:

Nederzetting	Sociale & rechterlijke volkskunde
Gebouwen	Volksgeloof
Voorwerpen	Volksgeneeskunde
Tekens en Uithangborden	Volkswetenschap (Planten-, dierkunde, enz.)
Techniek, beroepen, volkskunst	Volkspoëzie
en -nijverheid	Muziek, dans, uitroepen

Volkpsychologie	Volksverhaal
Volksdrachten, sieraden	Volkstoneel
Voeding	Volkstaal
Zeden & gebruiken, feesten, spelen	Namen.

Hoe kunnen we in de hedendaagse verschijnselen de traditie bestuderen op basis van deze indelingen?

Nederzetting kunt u zien in het teken van fusie tussen gemeenten.

Gebouwen kunt u onderzoeken naar de kastelen als eigendom van de kasteelheren met hun wapenschilden en hun hofhouding, en de nieuwe eigenaars, notarissen, dokters, nijverars, professoren met de nieuwe inrichting.

Sieraden kunt u opluisteren aan de hand van internationale uitwisseling.

Volksgeloof kunt u achterhalen aan de hand van uitgeweken groepen, b.v. Grieken en Turken in Limburg.

Volkstaal kan men ontleden volgens gegevens van inmenging uit vreemde landen of van nieuwe situaties.

We nemen concrete voorbeelden. Op elf oktober 1971 zijn te Aarsele (op de weg van Tielt naar Deinze) zevenendertig kisten begraven met stoffelijke resten van passagiers en bemanningsleden uit het verongelukt Brits vliegtuig, de Vanguard. In de kerk had een begrafenisplechtigheid plaats: de ceremonie werd geleid door bedienaars van vier onderscheiden godsdiensten, waartoe de verongelukten behoorden, nl. methodisten, joden, katholieken, boedhisten. Welke namen zal men aanbrengen op de tekens boven de begraafplaats? Welke sporen zullen deze namen in de volkstaal nalaten? Daar krijgen we een bestendige inmenging en invloed. In Brugge geeft de Vriendenkring van het verpleegpersoneel van de St.-Lukaskliniek jaarlijks het "Aspirientjesbal". Waar stamt het woord vandaan? Maar gedurende weken weerklinkt het woord in de volksmond van hoog tot laag. Bij Crossing Schaarbeek is de voertaal van de trainingen van de eerste voetbalploeg Nederlands. De richtlijnen van de trainer worden vertaald en herhaald in het Frans, Portugees, Duits en Servo-Kroatisch. Het loont de moeite de invloed van dergelijke Toren van Babel voor bepaalde termen en uitdrukkingen na te gaan, want de Ketjes zullen voor aanpassing zorgen.

Ons doel bestaat erin één punt heel even van naderbij te onderzoeken, nl. de humor, en dit aan de hand van vier tentoonstellingen. Kunnen we (nog) lachen? Zien we de klowns in een circus? Zijn we ergens klowns of hebben we het lachen verleerd? In De Nieuwe Gids, 19 oktober 1971 verscheen:

Verboden te lachen!

In de Zuid-Zweedse stad Tranås is de 60-jarige Jozef Nielsson tot vijfhonderd frank boete veroordeeld, omdat hij in het openbaar om de politie gelachen heeft. Volgens de rechtbank heeft hij daarmee openlijk tot ergernis aanleiding gegeven.

Nielsson zat op een bankje in het park, toen een politie-auto passeerde. Hij glimlachte de politie in de auto vriendelijk toe. Korte tijd later passeerde dezelfde auto de bank. Nu lachte Nielsson hardop. Het duurde niet lang of dezelfde politie.wagen verscheen voor de derde keer. Nu kon Nielsson zich niet langer inhouden. De « recidivist » lachte uit volle borst, zich over de auto met de politie buigend. Hij werd opgeschreven en moest zich voor de rechtbank verantwoorden. Daar verklaarde hij, dat hij uit pure levensvreugde gelachen had en dat hij bereid was daarvoor vijfhonderd frank te betalen. (DPA)

In Mechelen heeft er een tentoonstelling plaats: De menselijke figuur 1910-1960; in Gent, Retrospektieve Edgard Tytgat (1879-1957); in Beringen het Humorfestival; in Antwerpen de jaarlijkse Boekenbeurs voor Vlaanderen (1).

De kunstexposities bestrijken ongeveer de eerste helft van de eeuw. Welke overeenkomst of welk contrast bieden ze? We nemen het element: lach, levensvreugde, kermis.

De voorstelling van de menselijke figuur in het bestek van een halve eeuw betekent veel in het kader van de kultuurgeschiedenis.

Nagenoeg alle figuren stralen een geheimzinnige stilte uit. Zij zwijgen. Zij lachen niet. Zij lijden aan het leven. Zelfs bij Gust de Smet de meest intimistische van de expressionisten, zitten of staan twaalf figuren en één hond van « De Mosselelers » zonder enige onderlinge relatie rond de tafel. Uit ongeveer alle doeken slaat eenzaamheid over, een onvermogen om te communiceren, slechts zelden levensvreugde. Ik wist niet, dat schilders zulke zwartkijkers zijn.(2)

De vreugde en de vriendschap die een volkskundige zo graag en gretig zoekt en vindt, blijken daar werkelijk zoek.

Het Museum voor Schone Kunsten te Gent biedt een totaal andere geest en feest. We spreken als dusdanig niet over artistieke of esthetische waarden, maar louter over de geest die een werk uitstraalt. Edgard Tytgat levert ons in volkse ongekunsteldheid een reportage over het Vlaamse volksleven op alle niveaus: de geneugten van een vriend boerenkoppel, een meisje bij een onstuimig orkest, kermiswagens, kermismolentje, Vlaamse kermis rond de Meiboom, kermismolen en poppen, enz. We staan voor een man voor wie het altijd zondag is, die men als de "blijmoedige" mag bestempelen, die regelmatig op zijn balkon te voorschijn komt om het vrolijke van een dorpsplein te zien, met kleuren te bezingen en voortdurend te bezinnen.

Hij levert kostelijke humor, vertelt met zijn penseel, want schilderen zonder meer kan hij niet. Daar is een verhaal of een anekdote bij betrokken. Maar de schilder is in en door zijn werk groter dan de anekdote. Hij openbaart het zelf in een sprookje: de Dame uit het Witte Huis, welke waarde een venster voor hem vertegenwoordigt. De tekst dikteert zijn kijklust, zijn kijknood. Hij moest zien om met anderen mee te leven en in zich weer te beleven.

Een venster! Welk een geluk! Inderdaad, langs het venster ademt men en vindt men inspiratie. Soms huïlt men daar en ontdekt men er troost. Men bemerkt er tegelijk de veranderingen, huizen die men sloopt om er plaats te maken voor andere. Ofwel is het de begrafenis van de bejaarde man die hier rechtover woont of een meisje dat huwt. In de lente, bij het fluiten van de vogels, wanneer men ze brood geeft of wanneer men de bloemen besproeit, dan spreekt het venster zijn mooiste taal, wanneer men vroeg in de ochtend de luiken opent, opdat de zon zo breed mogelijk haar stralen over de vloer zou uitspreiden. Of ook nog, wanneer de postbode een zending brengt waar je lang naar haakt en waarvan men in zijn verbeelding het verloop van de reis heeft meegemaakt, elke morgen, doorheen het venster. (3)

Langs deze wereld van de levensvreugde haken we naar en raken we aan "Humor en Spot", volkshumor op stad en dorp, land en volk. In Beringen krijgt men een humorfestival met een uitvoerig en gevarieerd menu, kleinkunstavonden, film, teater, kabaret. Daar hoort een kartonale bij, zelfs met Oosteuropese deelnemers. De artiesten hebben vijf kartoens geleverd, waarvan een in verband staat met de koolmijnen, zodat men gauw kan spreken van zwarte humor. Een avond vol humor voor Italiaanse en Turkse gastarbeiders schakelt zich in het geheel, zodat alle schakeringen en uitingen aan bod komen.

Vo'gen we voldoende de humor langs de vele kanten en kranten, tentoonstellingen en festivals?

-
- (1) Inrichting Stadsbestuur Mechelen. Retrospektieve Edgard Tytgat in het raam van het Belgisch-Nederlands cultureel verdrag, in Beringen derde Humorfestival van 16 tot 31 okt., Boekenbeurs in Antwerpen.
  - (2) G.V.H., Halve eeuw kunst was niet bijster gelukkig. De Standaard, 11/X/71.
  - (3) A. DASNOY, Edgard Tytgat. Brussel, 1965, 10 (vertaling R.v.d.L.).

De "Boekenbeurs voor Vlaanderen" in Antwerpen biedt opnieuw integraalbandjes voor liefhebbers van humor.

Een boek verdient nochtans meer dan gewone aandacht: Maurits Sabbe en zijn *Brugse mensen*, een werk van Herman Sabbe. De auteur verhaalde in een interview (4) hoe hij ook van zijn vader leerde cahiers samen te stellen, waarin hij (Maurits Sabbe) allerlei merkwaardige dingen optekende die hij uit de volksmond hoorde: grappen, spreuken, liederen. In een eerste essay laat ik vader aan het woord over de humor in het algemeen en over de Vlaamse en de Brugse humor in het bijzonder!

Hoe ziet Herman Sabbe diverse vormen van Vlaamse humor?

De Gentse lolle nogal grof, sterk Voltairiaans in de zin van anti-kerks, bitter ook wel eens gemeen. Gent was de stad van de werklieden, met een sterke "esprit frondeur", een opstandige geest. Daartegenover de Antwerpse truuft, de humor van een Renaissancestad vol Brabantse weelde, de stad van Rubens en Jordaens. De truuft is meer goedlachs vrolijk van aard, niet zo scherp en schamper. Er zitten in zijn geestigheid ook internationale facetten, meegebracht door het scheepsvolk, de joden, de negers. De Brusselse zwans is de humor van het ketje, de straatkapoen uit een weelderige hoofdstad: humor van de grappigheid in een grote stad. En dan de Brugse droogscheerderij, meest verwant met de geestigheid van de flegmatieke Engelsen. De mensen van Brugge hebben in hun vervalperiode van hun stad wel zeer veel ellende meegemaakt. Zij wisten aan de lijve wat pauperisme en alcoholisme betekenden, maar ze reageerden er op met een kwinkslag. Het zoetgevooisde Brugs leent zich gemakkelijk tot vrolijke, verrassende zinswendingen, tot kleurrijke uitdrukkingen en woordspelingen.

De oude Romeinen wisten reeds, dat er niets nieuws op de wereld geschiedt. Nil novi sub so!el We willen twee bewijzen leveren, een uiterst kleurig, een ander van lang haar in 't kort. Het wonder van de transplantatie deed zich reeds voor in de periode van Cosmas en Damianus. We beleven er de transplantatie van het been van een neger voor een blanke. (5)

Heeft het lang haar reeds zoveel beroering verwerkt in onze gezinnen, onderwijsinstellingen en andere middens? Haarkappers kunnen er over mede praten, zeker, maar reeds eeuwen geleden. Het kappersmuseum in Vlissingen toont scheergerei uit vijf eeuwen, maar in een kijkkast leest u daar hét document van belang, de *Predicatie van 'tlang hayr*, een preek van ds Borslius, een preek van een geestelijke tegen het dragen van lang haar door... mannen, in de periode van Michiel de Ruytere (begin zeventiende eeuw). De preek maakte vanzelfsprekend grote opgang en beleefde vele herdrukken. (6)

We komen samen, niet alleen voor de studie van de humor en van de vreugde, maar vooral om de vriendschap en de vreugde te beleven in de zon van een statutaire vergadering.

Laat de zon van de vreugde en humor voor elk van ons stralen, om de rijkdom van ons volksleven nog beter te kunnen belichten, langs ons museum, langs onze publikaties.

Door de hulp en steun van elk van u worden ons Mededelingenb'ad, onze Oostvlaamse Zanten, ons Museum voor Volkskunde, van jaar tot jaar nog waardevoller.

De voorzitter deelde ook mede dat een viering van de leden met 25 jaar lidmaatschap tijdens een afzonderlijke bijeenkomst gepland wordt.

---

(4) Gaston DURNEZ, Portret van Maurits Sabbe. De Standaard, 29/X/71.

(5) Dr. L. J. VANDEWIELE, Een Vlaams miniatuur van Cosmas & Damianus. OVZ XLVI (1971) 43.

(6) Zeeland/Vakantieland, XVI (1971) nr. 4, okt. 20.

2. Bedrijvigheid van de Bond in het werkingsjaar 1970-1971, door de Heer Maurits Broeckhove, sekretaris.

Het forumgesprek met de Heemkundige Kringen van Oost-Vlaanderen (7), ingericht op de gouddag van 25-10-1970 en dat het vooruitzicht van een vruchtbare samenwerking tussen de Heemkundige Kringen van Oost-Vlaanderen en onze vereniging daarstelde, heeft aan onze verwachtingen niet beantwoord.

Op de resolutie a.8., heeft de Raad van Beheer van de Bond de nodige maatregelen getroffen om in mei 1971 een nieuwe samenkomst te beleggen. Jammer genoeg kwam vanwege de Heemkundige Kringen weinig of geen reactie, met het gevo'g dat de samenkomst niet kon plaatshebben.

Op het Internationaal Kongres van Humane Wetenschappen te Leuven op 5, 6 en 7 april 1971, ingericht in het kader van de Vlaamse Filologenkongressen, hebben Mej. Depoorter, Dr. Haeseryn en Lic. van der Linden onze Bond vertegenwoordigd.

Te Parijs op het Internationaal Kongres van S.I.E.F. (Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore) gehouden van 24 tot 28 augustus 1971, vertegenwoordigden Dr. Haeseryn en Lic. van der Linden de Bond. Dr. Haeseryn hield er een spreekbeurt, opgeuisterd met kleurdia's over ons Museum voor Volkskunde van Gent, die meer dan een grote belangstelling genoot.

Op andere manifestaties hield de Raad van Beheer van de Bond er aan dat de Bond vertegenwoordigd was, zoa's op de academische plechtigheid op het stadhuis te Aalst op 17 april 1971, ter gelegenheid van de uitreiking van de eerste toegekende Mamix-Ringprijs aan onze voorzitter Lic. van der Linden; de HH. Broeckhove en Dr. Haeseryn waren afgevaardigd. Op de plechtige opening van de letterkundige afdeling "Cyriel Buysse" op 22 mei 1971 in het Heemkundig Museum Rietgaverstede te Nevele waren de HH. Hebbelynck, Dr. Haeseryn, Lic. van der Linden, Weze en andere leden van de Bond aanwezig.

Met sukses werden volgende voordrachten in het Museum voor Volkskunde ingericht :

- op 22-11-1970 : KNIPPEN EN KNIPWERK, met kleine tentoonstelling en demonstratie, door Eug. Van den Broeck;
- op 13-12-1970 : EEN VLAAMSE MINIATUUR VAN DE VOLKSHEILIGEN COSMAS EN DAMIANUS, met projectie van kleurdia's, door Dr. Apoth. L. J. Vandewiele;
- op 17- 1-1971 : GENT, BURCHT VAN VLAANDEREN, gesynchroniseerde kleurfilm, door A. Menschaert;
- op 14- 2-1971 : STADSVOLKSKUNDE VAN BRUGGE, met projectie van kleurdia's, door H. Stalpaert;
- op 14- 3-1971 : GASTON MARTENS EN HET VOLKSLEVEN TE ZULTE, met tentoonstelling en projectie van kleurdia's, door A. De Poorter;
- op 18- 4-1971 : SINT-GODELIEVE TE GISTEL, met projectie van dia's, door Mej. M. Cafmeyer;
- op 16- 5-1971 : CIKOREI, met tentoonstelling, door Lic. van der Linden;
- op 13- 6-1971 : TOVERIJ IN HET LAND VAN WAAS (16e EN 17e EEUW) EN DE NEERSLAG DER GESCHIEDENIS IN DE 19e EN 20e EEUWSE SAGEN, door Lic. Theo Penneman;
- op 5- 9-1971 : OUDE GEBOUWEN IN HET MEETJESLAND EN IN GENT, met projectie van kleurdia's, door R. Tondat;
- op 10-10-1971 : DE BOUWGESCHIEDENIS VAN HET SINT-ELISABETH-BEIJNHOF VAN GENT, met projectie van kleurdia's door Mevr. Lic. Ch. Van den Kerkhove-Vandenbussche, in samenwerking met de Heemkundige Kring Gent.

(7) Zie OVZ XLVI (1971) 13-23.

De voordrachten werden talrijk bijgewoond.

Ons Maandelijks Mededelingenblad wordt omvangrijker en omvangrijker. De rubriek "Wie weet antwoord?" levert tastbare resultaten op. Door de talrijk ontvangen antwoorden worden onze vorsers degelijk geholpen.

Wat de bijdragen in ons tijdschrift "Oostvlaamse Zanten" betreft zal de verder gepubliceerde "Inhoud 1971" aantonen dat er naar verscheidenheid en waardevolle inhoud gestreefd werd.

Ter herinnering willen tot slot nog vermelden dat de inzendingen op de Alfons de Cockprijsvraag 1971, op het sekretariaat van de Bond, Oscar de Gruyterstraat 42, 9000 Gent, ingewacht worden tot 31 december 1971 (8).

De vergadering keurt het verslag goed.

3. Financiële verrichtingen dienstjaar 1970 en toelichting begroting 1972 door juffrouw Hilda Depoorter, Penningmeesteres.

Uit de cijfers geboekt voor het jaar 1970 blijkt, dat in vergelijking met vorig jaar de financiële toestand in gunstige zin evolueert.

Aan lidbijdragen werd in feite voor 1970 in totaal 101.931,— F ontvangen, zijnde 19.025,— F geboekt in 1969 en 82.906,— F geboekt in 1970, dit tegen 78.895,— F ontvangen lidgelden voor 1969. Deze verhoging aan inkomsten werd bekomen door het verhogen der lidbijdragen enerzijds, anderzijds door het toetreden van nieuwe leden.

Verkoop van losse nummers van "Oostvlaamse Zanten" en van publikaties van onze Koninklijke Bond is steeds een bron van inkomsten. Een opbrengst van 30.339,— F getuigt van de belangstelling die deze uitgaven en de in vroegere jaargangen verschenen bijdragen blijven opwekken.

Dankbaar wordt vermeld dat de toelagen van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur: 13.500,— F, Volksopleiding: 2160,— F ons dit jaar behouden bleven.

Biezondere dank gaat naar zijne Excellentie, de Heer Anseele, Minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, voor zijne beslissing waarbij aan de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen een aandeel in de Kulturele Postzegeluitgiften toegewezen werd voor een bedrag van 75.000,— F.

Uit de geboekte cijfers blijkt dat er op het einde van het boekjaar 1970 een batig saldo was van 91.065,— F. Wij voegen hier echter onmiddellijk aan toe, dat in dit bedrag een som van 23.325,— F begrepen is van reeds betaalde lidbijdragen voor 1971, die dient voorbehouden te worden voor de uitgaven van ons tijdschrift in 1971. In werkelijkheid is er dus op einde 1970 slechts een batig saldo van 67.740,— F. Als wij dit bedrag vergelijken met het saldo in 1969, zijnde 34.684,— F is er een merkelijke financiële vooruitgang met vorig jaar. Het in kas zijnde geld wordt voorbehouden als reserve voor het Alfons de Cockfonds enerzijds, anderzijds in het vooruitzicht van het vierten in 1975/76 van ons 10e lustrum "50 JAAR KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN".

Volledigheidshalve blijft nog te vermelden dat de Heren Gaston Boel en Ing. José Van der Plaetsen, leden van de kassacommissie de boekhouding van het boekjaar 1970 en het incasso, op 3 oktober 1971 nagezien en juist bevonden hebben.

De vergadering keurt het verslag goed.

---

(8) Zie OVZ XXXXV (1970) 95.

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN VOOR HET BOEKJAAR 1970.

INKOMSTEN

Incasso op 1-1-1970.	
Speciën	5.108,—
Depositoboekje :	40.810,—
Postrekening	7.791,—
	53.709,—
Lidmaatschapsbijdragen :	106.381,—
Advertenties :	13.700,—
Verkoop boeken, brochures en tijdschriften :	30.339,—
Inkomgelden :	760,—
Deelneming bondsreizen :	18.800,—
Giften :	97.700,—
Staatssubsidie :	15.660,—
Andere inkomsten :	25.885,—
	<u>362.934,— F</u>

UITGAVEN

Kantoorbehoeften en materieel	7.205,—
Sekretariaatskosten :	21.836,—
Reiskosten bestuur :	5.550,—
Drukwerk :	14.893,—
Propagandakosten :	3.916,—
Publikaties :	147.927,—
Hulp- en leermiddelen :	28.438,—
Bondsreizen :	18.010,—
Manifestaties :	11.388,—
Prijzen en geschenken :	10.000,—
Overige uitgaven :	2.706,—
	<u>271.869,—</u>
Incasso op 31-12-1970 :	
Kas-speciën :	1.625,—
P. R. :	33.327,—
Depositoboekje :	56.113,—
	91.065,—
	<u>362.934,— F</u>

De vergadering keurt het financieel verslag 1970 goed.

BEGROTING 1972.

INKOMSTEN

a) Uit eigen bronnen :	
Lidmaatschapsbijdragen :	142.000,—
Advertentie in tijdschrift :	13.000,—
Verkoop publikaties en afzonderlijke nummers tijdschrift :	30.000,—
Inkomgelden :	1.000,—
Giften :	54.500,—
Groepsreizen :	2.000,—
b) Toelagen :	
Staatssubsidie :	40.000,—
Provinciale toelage :	12.500,—
	<u>295.000,— F</u>

UITGAVEN

a) Algemene Werking :	
Uitbesteed werk :	5.000,—
Kantoorbehoeften en huisvesting :	9.000,—
Organisatiekosten :	22.000,—
Reiskosten bestuur :	6.000,—
Drukwerk :	16.000,—
Propagandakosten :	6.000,—
Groepsreizen :	2.000,—
Tijdschrift en afz. publ. :	155.000,—
Kursus kantwerk :	5.000,—
Manifestaties :	10.000,—
Onvoorzien :	2.000,—
b) Wetenschappelijke werking :	
Hulp- en leermiddelen :	22.000,—
Materieel kantwerk :	10.000,—
Alfons De Cockprijs :	10.000,—
Toelage Museumcommissie :	15.000,—
	<u>295.000,— F</u>

Na bespreking wordt de voorgestelde begroting 1972 goedgekeurd.

De HH. Gustaaf Van Audenhove en Ing. José Vanderplaetsen worden als leden van de kaskommissie aangeduid voor het nazicht van de boekhouding 1971.

4. Activiteit van het Museum voor Volkskunde van oktober 1970 tot en met september 1971 door Dr. René Haeseryn, conservator a.i.

Het Museum voor Volkskunde genoot alweer een stijgende belangstelling, wat vooral blijkt uit het bezoek aan het museum, dat in de beschouwde periode 40.758 personen bedroeg, wat ruim 7.000 bezoekers meer is dan vorig jaar. In 1971 werden in de zomerperiode de openingsuren met twee uren vermeerderd en ook 's dinsdags werd het museum opengehouden. Deze maatregel blijkt dus ook aan een behoefte te beantwoorden.

De maand juli met de reeds zo vermaarde "Gentse feesten in het Museum" leverde niet minder dan 11.122 bezoekers op. Ook de wekelijkse poppenspelvertoningen lokken vele toeschouwers, ruim 8.000. Er werden door het eigen gezelschap, het Spelleke van Folklore, 23 nieuwe stukken uitgebracht o.m. De sprekende Nachtegaal, De Tovermolen, De rode Ballon, Het Wonderpaard, Miseremuis.

Het groepsbezoek is zeer aanzienlijk. Niet minder dan 267 groepen bewonderden met enthousiasme de collecties in het museum. Hoofdzakelijk waren dat Belgische (ook soms buitenlandse) scholen, maar ook buitenlandse groepen vereerden ons met een bezoek. Ik citeer L'École de Louvre uit Parijs, Intoerist uit Kiev (USSR), Freie Universität uit Berlijn, Russische matrozen uit Smolensk, landbouwers uit het Oeralgebirge (USSR), officieren en manschappen van het Britse oorlogsschip THORNAM, groep 3e leeftijd uit Aardenburg, Zuidslavische parlementsleden, een schaakclub uit Amiens (Frankrijk), een Church Young Club uit Zweden, een groep studenten uit Hamburg, een groep Engelse kunstenaars, een groep Spaanse journalisten, een Poolse studiegroep en de dansgroep "De Achterhoekse" uit Ruurlo (Nederland).

De collecties van het museum zijn alweer verrijkt vooral door schenking en aankoop. Aan alle schenkers, die geregeld worden vermeld in ons mededelingenblad, onze grote dank.

Aan de inventaris werden 103 nummers toegevoegd, waarvan de meeste voorwerpen werden tentoongesteld in de passende afdeling. Het museumbeleid is daarbij van volgende principes uitgegaan. Een museum dat zich respecteert, zoekt naar expansie, naar activiteit, naar verandering. Het Gentse museum voor volkskunde wil een beeld ophangen van het volkse stadsleven omstreeks de eeuwwisseling, maar het mag bij dat statische beeld niet blijven. Het moet trachten dynamisch en didactisch voor te stellen hoe dit traditionele leven is gegroeid en ook hoe die opgebouwde tradities geëvolueerd zijn tot heden. Als we die opdracht willen vervullen is er een geleidelijke en functionele WIJZIGING EN AANPASSING van de afdelingen nodig.

Bij elke bruikbare nieuwe aanwinst wordt onderzocht in welke afdeling ze thuishoort en of ze aldaar de tentoongestelde voorwerpen kan aanvullen.

Als reeds een gelijkaardig, evenwaardig voorwerp uitgesteld staat, wordt het nieuw aangekomene in de plaats gesteld en het oude ondergebracht in de reserves. Ik citeer een paar voorbeelden:

- 1) In de afdeling Muziek in vroeger dagen werd een oude reclamelijst van de Gentse grammofoonfabriek (ca. 1920) opgehangen en kort daarop werd ons een oude grammofoon in goede staat van diezelfde fabriek Chantal geschonken, die een plaats kreeg in de staande etalagekast.
- 2) In de afdeling Maatschappijen worden de bewijzen van het verenigingsleven (eretekens, borden, gedenkzuilen) vervangen naarmate er nieuwe aanwinsten binnenlopen.
- 3) In de afdeling Gentse stadszichten hangt een toonkast met reproducties van oude fotografische platen over Gent. Dank zij het verwerven van reproducties van foto's uit het Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel kan deze toonkast regelmatig worden voorzien van nieuwe foto's. Ik dank ten eerste de Heer Gaston Hebbelynck, die het op zich heeft genomen voor de inrichting van die toonkast te zorgen.

Al die veranderingen en wijzigingen worden uitermate vloeiend uitgevoerd dank zij het voltallige museum personeel dat hier uitdrukkelijk dient te worden bedankt.

Een museum streeft naar expansie, dus naar UITBREIDING. Voorwerpen en documenten op volkskundige gebieden die nog niet in het museum voorkomen, worden met vreugde ontvangen maar dienen passend te kunnen worden tentoongesteld.

Aan de technische diensten van het Gentse stadsbestuur hebben wij te danken dat onze permanente tentoonstellingsruimte werd vergroot met de gang naar de slagerij, waar thans de afdeling Kantwerk en de Kantwerkstersclub St.-Katelijne zijn ondergebracht. Daardoor kon de afdeling "Kleding" minder vol worden gemaakt en kon ook een hoekje gewijd aan de Gentse Weeskinderen worden ingericht.

Naast die vergroting kregen we ook een vaste ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen op de benedenverdieping van de door de stad verworven oude slagerij. Terwijl de eerste tentoonstelling om de jaarwisseling 1971, die gewijd was aan de Gentse kunstenaar Arthur Hellebaut nog plaats vond in de zaal Prof. De Keyser, kon de tweede tentoonstelling in de beschouwde periode in de nieuwe ruimte worden ingericht. Ze had plaats van 17 juli tot 31 augustus 1971, was gewijd aan Schilderkunst en Beeldhouwkunst als creatief werk in de vrije tijd en werd verzorgd in samenwerking met het Creatief Centrum der Posterijen 3e gew. Gent, o.l.v. beeldhouwer-postbediende GERMAIN JANSSENS (9). Beide tentoonstellingen kenden een groot succes en telkens werd een kunstwerk geschonken, resp. het schilderij "In de Zwane op de Vlasmarkt" van A. Hellebaut en twee tekeningen van het Alijnshospitaal door G. De Schuytter en Rol. Segers.

Het 3e aspect van een modern museum is ACTIVITEIT. Dat werd gerealiseerd door het organiseren van de Gentse feesten in het museum, door de poppenspelvertoningen, door de werking van de Kantwerkstersclub St.-Katelijne tijdens zijn maandelijkse werkvergaderingen, door de vier oefenstunden van de Vlaamse Volksdanscentrale, door de belangstelling van de vele fotografen.

Het museum werd als decor gebruikt voor modefoto's van een Gents textielbedrijf en opnieuw door de Belgische televisie voor haar uitzending met Vlaamse volkszangers Wannes Van de Velde, Walter De Buck, Willem Vermandere en de Kadullen, getiteld "Als vogels in een boom".

Onze kalligraaf, de Heer G. Rouquart, bedrijvig in de stand van Bond en Museum op de Int. Jaarbeurs der Vlaanderen 1971

(9) Zie Catalogus van de tentoonstelling, uitgave van de Kon. Bond v. O.V.I. Volkskundigen (1971), 7 blz. en twee foto's.

Het Museum heeft voortdurend gewerkt aan het beter bekendmaken van zijn activiteit. Opnieuw werd een mooie stand in de Gentse Jaarbeurs ingenomen, waar dames van de kantwerkstersclub het klossen demonstreerden en de Heer G. Rouquart afdrukken van volksprenten met de hand kleurde. De beheercommissie dankt hen daarvoor ten zeerste. In de twee toonkasten waren religieuze volkskundige voorwerpen en oude muziektuigen tentoongesteld.

Dat het museum reeds een zekere bekendheid heeft, wordt geïllustreerd door het beroep dat wordt gedaan op het museum om voorwerpen en documenten te lenen voor tijdelijke tentoonstellingen buiten het museum en voor toneelvoorstellingen te Gent (KNS en Yver doet leren).

In de voorbije periode werd aldus meegewerkt aan volgende tentoonstellingen :

- de tentoonstelling Kinderspeelgoed in de St.-Pietersabdij te Gent (5-11 tot 20-12-70);
- de tentoonstelling "Gent, vroeger en nu" door de Vriendenkring Nieuw Leven en Hoger Op van de stedelijke school Ijsskelderstraat, Gent (20-22/11/70);
- de tentoonstelling De Gentse Weeskinderen door de Kon. Bond der Gentse Oud-Weesjongens te Gent (15-17 mei 1971);
- de Gentse antiekbeurs in de St.-Pietersabdij te Gent (mei 1971);
- de tentoonstelling "Zeehaven Gent: verleden, heden en toekomst" in de St.-Pietersabdij te Gent (18 juni-31 aug. 1971);
- de 10e Antiekmarkt te Gent (september 1971) georganiseerd door de Erkende Vereniging Handelaars in Oudheden;
- de tentoonstelling Ernest Van den Driessche te Eine (september 1971);
- de tentoonstelling "Poppen uit België en Nederland" in het Toneelmuseum te Amsterdam (7 okt. tot 25 november 1971);
- de tentoonstelling "Stenen Pijpen" van de Heemkundige Kring Scheldeveld te St.-Martens-Latem (9 okt. tot 1 november 1971).

Tijdens het voorbije jaar is er een beleidswisseling gebeurd. Op 31 december 1970 heeft de Heer Lic. L. Hoste, na vijf jaar intense en enthousiaste museumactiviteit ontslag aangevraagd als conservator. De beheercommissie van het museum heeft hem dit met grote dank eervol verleend en heeft per 1 januari 1971 Dr. R. Haeseryn als waarnemend conservator aangesteld. Deze heeft reeds een aanvang gemaakt met het samenstellen van een systematisch kaartsysteem op de inventariskaarten van de collecties en hij heeft tweemaal een voordracht gehouden over ons museum :

- op 26 augustus 1971 te Parijs op het 1er Congrès International de l'Ethnologie Européenne met een voordracht met dia's, getiteld "Le Musée de Folklore de Gand comme expression muséographique de la vie citadine gantoise vers 1900";
- op 7 oktober 1971 te Gent voor de Culturele Kring St.-Paulus over "Volkse gebruiken en gewoonten te Gent".

De bloei van het museum is in grote mate te danken aan de toegewijde ploeggeest van het museum personeel en de Beheercommissie van het Museum in de schoot van de Koninklijke bond van Oostvlaamse Volkskundigen. Hun medewerking en enthousiasme wezen hier ten zeerste geloofd.

5. Verslag over de werking van de bibliotheek van oktober 1970 tot september 1971, door Dr. René Haeseryn, Bibliothecaris.

De bibliotheekzittingen elke zondagochtend zijn een vaste traditie gebleven met een kern van vaste bezoekers en een groot aantal toevallige lezers.

Het aantal bezoekers bereikte in het voorbije werkingsjaar ruim 700 wat voor de 50 bezoekdagen een gemiddelde van ruim 14 eenheden betekent, met pieken telkens op de ruildagen op de 4e zondag van de maand.

Aan de zowat vijftig ingeschreven boekenleners werden in het voorbije jaar 480 boeken, tijdschriftnummers of bundels in leen gegeven. Onder de onderwerpen die regelmatig daarbij aan bod kwamen, vallen in het oog: Almanakken, Antiek, Genealogie, Gent, Heiligenverering, Volksliederen, Oude fotografische platen en Toneel. De grote voorkeur ging ongetwijfeld naar de Volksliederen, wat te danken is aan de bezieling van enkele getrouwe bibliotheekbezoekers.

Het boekenbezit is opnieuw aanzienlijk aangegroeid. Tot eind september 1971 konden we 680 nummers aan de bibliotheek toevoegen waaronder enkele min of meer grote, min of meer volledige tijdschriftencollecties. Die cijfers slaan alleen op wat werd geïncorporeerd en op fiches gebracht, dus op wat voor de bezoekers bruikbaar is geworden.

In het voorbije jaar werden opnieuw in het mededelingenblad een dertigtal bladzijden opgenomen met lijsten van de nieuwe aanwinsten in de vorm van een signalerende bibliografische notitie en met aanduiding van de onderwerpslemmata waaronder ze in de systematische catalogus voorkomen. Die lijsten geven een verantwoording van de belangrijkste aanwinsten en zijn een goede stimulans voor de bezoekers en boekenleners.

Naast boeken zijn de diverse collecties van de bibliotheek aanzienlijk aangegroeid door schenking en aankoop van affiches, prentkaarten, manuscripten, devotieprentjes, wenskaarten, foto's, menu's, programma's en grammofoonplaten. Het is hier de plaats de vele schenkers zowel particulieren als instellingen in alfabetische orde op te sommen en ze te danken voor hun milde giften:

Aarschotse Kring voor Heemkunde, Mej. D. Begodt, de heren G. Belaey-Verheecke, Beyaert, Boonen, L. Boutry, Bouckaert, A. Bracke, M. Broeckhove, F. Brossé, Clauwaert, ere-burgemeester E. Claeys, de heren H. Cluytens, Creyf, d'Alviella, M. Daem, Dansgroep Dulle Griet, de heren De Caluwé, De Cloedt, de erven Prof. De Keyser, Mevr. De'ori, de Heren F. De Moor, G. De Puydt, Mevr. De Smet, de Heer De Vriendt, Gemeentekrediet van België, Gemeentebestuur Aalst, de Heren Gistelinck, R. Haeseryn, G. Hebbelinck, de Heemkringen Bachten de Kupe en Lokeren, de heren M. Heins, R. Hespel, A. G. Homblé, de erven G. Hublé-Janssens, Kon. Vla. Academie voor Taal en Letterkunde, Kon. Bibliotheek Brussel, Kon. Musea Schone Kunsten te Antwerpen en te Brussel, Mevr. Lyssens, de heer Mannaert, Mevr. Marchand, de Heren Maréchal, het Ministerie van Cultuur, de Heer J. Mulert, Musée de la Vie Wallonne, Mej. A. Pintelon, de Provinciale Besturen Henegouwen en Oost-Vlaanderen, de heren Rieux, Rouquaert, Wed. Sevens, Dr. G. Stoica, de Tiroler Kulturreferent, Universitaire stichting, Universiteitsbibliotheek Gent, Mevr. Vaal-De Keersmaeker, de heren Van Audenhove, F. Van Bost, Van Caeckenberghe, B. Van Damme, Van de Kerkhove, E. Vandenbroeck, R. Van der Linden, J. Van Haeke, R. Van Hoecke, de erven R. Vankenhove, de heren Van Peteghem, M. Van Wesemael en Velghe, Mevr. M. Waeri, Mej. Wattelet, de heer G. Weze en E. H. Winnepeninckx.

Thans bestaat ook de mogelijkheid tot het maken van fotokopieën van bibliotheekdocumenten met behulp van een fotokopieerapparaat dat grote formaten mogelijk maakt. Enkele lezers hebben daar gebruik van gemaakt.

De bibliothecaris heeft zich alweer noodgedwongen alleen kunnen bezighouden met het bibliografisch beschrijven van de boeken die op de planken komen, het groeperen per onderwerp van boeken voor de reserves en het indelen van de binnengekomen collecties.

Op de bibliotheekzittingen op zondag werd geholpen door enkele welwillende leden, de heren G. Van Peteghem en M. Broeckhove en door Jongheer Walter Haeseryn.

De bibliothecaris kon worden bijgestaan door schrijfkraften. Zo konden de fiches van de geïncorporeerde boeken regelmatig worden overgetikt en geklasseerd in de alfabetische en systematische catalogus en een keuze uit deze fiches op stencil worden gebracht ter opneming in de mededelingenblad. De collectie clichés uit Oostvlaamse Zanten kon worden ingedeeld en opgeborgen.

De verzameling vooral oudere toeristische folders kon worden geklasseerd per land en voor België per stad, en in enveloppes opgeborgen.

De bibliotheek bezit een zeer grote collectie prentkaarten, vroeger verspreid over een reeks albums of dozen. Thans werd de hele collectie, die ruim 10.000 kaarten omvat ingedeeld en aldus toegankelijk gemaakt. De eigenlijke ansichtkaarten werden geografisch geklasseerd eerst per land, dan per stad als er voldoende kaarten zijn en dan bij de Gentse kaarten per straat of plein of per gebeurtenis b.v. Wereldtentoonstelling, Floralien. De gelegenheidskaarten werden per onderwerp geklasseerd b.v. 1 april, Kerstdag, Pasen, Dames, Schilderijen, Landschappen, Uniformen, enz.

De Bond is ten zeerste erkentelijk voor alle medewerking en hulp.

Het leven van onze bibliotheek hangt af van de medewerking van de leden van de Bond. Ik weet dat die medewerking, in de vorm van schenking, ruil of materiële hulp, ook in de toekomst even groot zal blijven.

Ik mag besluiten met de constatacie dat de bibliotheek een vaste waarde is geworden in het leven van de Bond. Ze wil de leden wetenschappelijk dienstbaar zijn bij hun volkskundige arbeid of belangstelling.

6. Verslag over de werking van de Heemkundige Kring "GENT" gedurende het jaar 1971, door de Heer Gaston Hebbelynck, voorzitter van de H. K.

De heemkundige kring, van wal gestoken in januari 1970, heeft in 1971 zijn werking verder gezet. Vermits het beschouwde jaar loopt van november tot november, moet ik beginnen met de projectie van medelid René HESPEL, op 15 november 1970 met als onderwerp: De iconografische atlas Goedgebuer uit het Gentse stadsarchief. Na een inleiding van stadsarchivaris Dr. Wyffels, die ons bekend maakte met de persoon van Goedgebuer, toonde de Hr. Hestpel ons een reeks prachtige kleurdia's over de bijzonderste documenten uit vermeld Atlas, o.a. tekeningen van De Noter, Van Lokeren, Wynants en anderen, vergezeld van gepaste commentaar.

De volgende bijeenkomst had plaats op 6 december. Op het programma: Auditie van Gentse fonopiaten uit de discoteek van het Museum voor Volkskunde. Enkele 78 t. uit de oude doos (van H. Maréchal, Moens, L. Waegeneire) werden afgedraaid. Een verrassing werd bezorgd door de HH. BROSE en PUTMAN die de toehoorders een bandopname lieten horen van wijlen H. Maréchal. Een 20 minuten lange "Brief uit den Hemel" met zang door de betreunde artieste.

Een kopij van de band werd aangeocht door het Museum.

Het jaar 1971 werd ingezet op 10 januari 1971 met een bespreking door uw dienaar over het "Groot Plan van Gent 1641" van Sanderus en Hondius.

Op 7 februari 1971 werd, aan de hand van een uitgebreide keuze kleurdia's, een wandeling met de Heer Bernard DOBBELAERE gemaakt door de Gentse beluiken, inz. door die van de 8e wijk (Voormuide en Achtermuide).

Op 7 maart 1971 werd een contactvergadering ingericht met het doel het programma op te maken voor de verdere werking. Besloten werd een werkcomité op te richten.

De samenkomst van 4 april 1971 was de gelegenheid om een projectie te houden van een 100-tal oude diapositieven — zwart/wit, groot formaat — uit de verzameling van de Stedelijke Dienst voor Toerisme. Door uw dienaar werden weinig gekende beelden, die in merkwaardige herenhuizen, kloosters, enz., opgenomen werden, gecommentarieerd.

Ingevoege de contactvergadering van 7 maart 1971 werd op 9 mei 1971 een werkcomité samengesteld. Dit comité werd de basis van een afzonderlijk bestuur van een naar werking zelfstandige vereniging aangesloten bij de Kon. Bond. In dit verband verwijs ik naar het Mededelingenblad nr. 6 van juni 1971, waarin ook het embleem t.t.z. De Maagd van Gent, werd gepubliceerd.

Als laatste activiteit vóór de vakantie onderhield de Heer RIEUX ons op 6 juni over : Documenten uit de oude doos, zijnde een pak oude rekeningen van rond de eeuwwisseling, gevonden in een oud huis aan het Prinsenhof. Projectie werd gedaan met de epidiascoop.

Op een werkvergadering gehouden op 4 juli 1971 werd gesproken over de verdere onafhankelijke activiteit van de H. K en de verhouding tegenover de Kon. Bond.

In augustus werden geen vergaderingen of voordrachten gehouden,

De Landdag, van het Verbond voor Heemkunde, gehouden op 11 en 12 september 1971 te Averbode en Aarschot, werd bijgewoond door bestuursleden Van Damme, Hebbelynck en Verbeke.

Na het verlof werd op 19 september 1971 verder gepraat over heemscut en over de verdere werking.

Alvorens te sluiten dient nog gewezen te worden op de voordracht van 10 oktober 1971, ingericht in samenwerking met de Kon. Bond en gehouden door Mevr. Lic. Van den Kerkhove-Van den Bussche over de "Bouwgeschiedenis van het St.-Elisabethbegijnhof van Gent". Deze spreekbeurt werd opgeluisterd met mooie k'eurdia's opgenomen door bestuurslid R. Tuytschaever. Aan het einde werd een samenvatting aan de toehoorders uitgereikt.

Een laatste voordracht van de H. K. in samenwerking met de Kon. Bond heeft plaats op 14 november 1971. Arch. Jean ZERK zal aan de hand van plannen en foto's spreken over zijn projekt van "Reanimatie van het Patershol".

Dames en Heren, hiermede eindig ik het tweede en laatste verslag over de activiteit van de H. K. als vereniging in de schoot van de Kon. Bond. Van 1 januari 1972 af zal de Heemkundige kring "GENT" een totaal zelfstandig bestaan kennen.

In naam van het bestuur van de H. K. dank ik hier de raad van beheer van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen voor het begrip betoond bij de werking van de H. K. en ook bij de laatste onderhandelingen.

7. Bedrijvigheid van de Kommissie voor Feestelijkheden, door de Heer Gustaaf Weze, voorzitter van de Kommissie,

Goede gebruiken dienen te worden onderhouden. Zo doet het de Bond met zijn van oudsher georganiseerde uitstappen. Dit jaar waren de reizen van belang eerst en vooral op volkskundig en op folkloristisch gebied, verder op nationaal toeristisch plan in het kader vna het kasteeljaar. Op gebied van de religieuze kunst en naast het natuur- en steden-schoon, ging onze aandacht ook nog naar het dierenrijk. Onze eerste reis op 28 maart '71 ging naar Antwerpen, natuurlijk eerst naar het Volkskunde Museum alwaar de rondgang in dit prachtig en groots opgevat museum werd geleid door de Heer Gerard Simons, een naam die een garantie is in verband met volkskunde. Hij had een verassing door het bericht dat wij ook nog van een bezoek en een voorstelling zouden genieten in het beroemde Antwerps Poppentheater "De Poesje". Alleen dit bezoek was de reis naar Antwerpen meer dan waard. Wij geven U de verzekering als de poppen daar in dat keldertje, in het Repenstraatje, in aktie treden, "amai mijne frak", als de Pagadders en de Sinjoren daar aan bod komen. Wij hebben in elk geval enorm genoten. Natuurlijk was na het middagmaal de Antwerpse dierentuin van de partij waar we een volle namiddag in zonnig weder genoten in deze wereldberoemde wonderlijke wereld van het dier. Er is in Antwerpen nog veel te zien en wij keren er stellig terug.

Wij spraken ook nog van folklore, volksdevotie, religieuze kunst en van het kasteeljaar. Dat was de inhoud van de tweede Bondsreis op 11 juli 1971 : Brussel, Halle en Sint-Ulriks-Kapelle. Folklore vonden wij 's morgens op de Prondelmarkt in Brussel, ongeveer het enige Brussels populair gebleven kader. Het doet goed eens ergens onbekommerd te kunnen rondslechteren. 's Namiddags reden wij naar Halle waar wij een geleid bezoek brachten aan de Basiliek van O.-L.-Vrouw van Halle en aan de crypte waar de schatten

van de basiliek sedert een paar jaren zijn tentoongesteld. Volksdevotie en religieuze kunst staan er op een zeer hoog peil.

Het tweede gedeelte van het namiddag programma stond in het kader van het kasteeljaar. Het kasteel Nieuwermolen te Sint-Ulriks-Kapelle, eigendom van Graaf de Geilincx, alwaar folkloristische feesten plaats hadden, was het doel. Na een bezoek aan het kasteel woonden wij er een zigeunerfeest bij gehouden door de zigeunersfamilie: "De Zonen van Wind". Vanzelfsprekend vierden dans en muziek hoogtij. Het goede weder dat toeliet van dit vreugdig schouwspel te genieten, vormde een aangenaam s'ot.

Raadseikens en folklore gaan goed samen. Daarom een raadse'achtige verassingsreis als nummer drie op 29 augustus 1971. Een reis met een "schuun kasteel", van boogscheuten en een raadse'achtige spijkaart, een schrijn met kunstschaten en een hoge berg. Lossen wij de puzzel op en het schoon kasteel betekent dat wij 's morgens een bezoek brachten aan het koninklijk paleis te Brussel, opengesteld in het raam van het kasteeljaar. Na dit bezoek gingen wij een boogscheut van ongeveer zestig km, verder naar het Walenland waar wij in Namen belandden. Daar diende de oplossing gevonden van de raadse'achtige spijkaart en wel in een eigentijds ingericht restaurant, d.w.z. zelfbediening, maar waar ter gelegenheid van ons bezoek alles reeds voorbehouden was en wij een vlotte bediening genoten.

Goed gesterkt door spijs en drank waren wij klaar om het raadsel van het schrijn met de kunstschaten te ontdekken. Daarover zouden wij lang kunnen uitwijden, doch wij bepa'en ons door U de raad te geven, als gij ooit Namen aandoet: bezoekt het Musée des Arts Ancien du Namurois en gij zult versteld staan over het feit dat het in België niet alleen onze Vlaamse kunststeden enorme schatten van beelden uit de middeleeuwen en het renaissance tijdperk bezitten. Enorme waarden, o.a. prachtige schilderijen, berusten er in een uiterst mooi modern ingericht museum, een schrijn dat U met verwondering en bewondering zult ontdekken en dat U de waarde van de rijkdommen in ons land zal leren kennen. Tot s'ot van de reis dienden wij een hoge berg te beklimmen. Natuurlijk de Citadel van Namen. Van een prachtig panorama genieten en bij goed weder, daar zou men lang willen vertoeven. Het was dan ook met spijt dat wij et dienden te vertrekken, doch wij waren toen nog een paar boogscheuten van zowat 120 km van huis weg. Kortom deze verassingsreis, waarin in de prijs ook het middagmaal was voorzien, vormde een waardig s'ot aan ons reisprogramma van 1971.

Doch het Feestkomitee van de Bond organiseert daar tussenin ook de Gentse Feesten in het Museum voor Volkskunde. Hier werden de tradities rond vogelpik en teerlingbak

Met gespannen aandacht worden in het Museum voor Volkskunde de vogelpikwedstrijden gevo'gd. Speelciders: de Heer en Mevrouw R. L. Creyff (1971).
Cliché: Het Volk.

Een jonge dame gooit in het Museum voor Volkskunde ook even met de teerlingen en denkt daarbij "Alea jacta est" of de teerling is geworpen. Spelleider : de Hr. M. Broeckhove (1971).

Cliché : Het Volk.

in ere gehouden. Het is verheugend dat het steeds toenemend aantal deelnemers de laatste jaren ons verplicht om toekomstig jaar de waarde van de prijzen in een meerwaarde aan te passen. Verder kregen we er onder de verschillende programmapunten : het optreden van de komische goochelaar Prof. Sarcos, de circusclowns Rossi en zijn Partner, een degelijk orkest en in het morgenprogramma Waa'se en Vlaamse volksmuziek en de ruilbeurs. Voor de Internationale bijdrage zorgde de Duitse Volksdansgroep "D'Alpspitzler" uit Nesselwang. Het poppenspel van ons stadsspeleke van de Folklore van ons Museum voor Volkskunde staat nog steeds, zoals jaren, centraal in het programma der G. F. Biezonere aandacht genoot ook de tentoonstelling gehouden door het Kreatief Centrum der Posterijen GentI in samenwerking met de Bond en ingericht in het Museum in de pas klaar gekomen tentoonstellingszaal. Hier wilden wij vooral benevens de voortgebrachte volkskunst in hun beeldhouw- en schilderwerk, belichten hoe die Postmannen hun vrije tijd nuttig trachten te gebruiken. Onder het motto "Vrije tijd in nuttig evenwicht met arbeidstijd" wou deze tentoonstelling het probleem van de steeds toenemende vrije tijd van de mens van vandaag belichten en aantonen hoe op een waardevolle menselijke manier de kunst in ons dagelijks leven kan worden ingeschakeld. Volkskunde dient een actuele wetenschap te zijn. Daarom dient de aandacht gericht op de enorme wending die de vrije tijd in ons bestaan zal teweegbrengen, waar wij kunnen raad geven en voorlichten. Tot slot mogen wij nog verklaren dat de slogan der laatste jaren "Er zijn geen G. F. meer" mag weggevaagd, want dit jaar was het programma der G. F. in zijn geheel over de stad verspreid en de Gentenaars wisten overal waar naartoe.

8. Bedrijvigheid van de Kantwerkstersclub Sint-Katelijne, door de heer Gustaaf Weze, Voorzitter van de Beheercommissie van het Museum voor Volkskunde.

Het was vroeger een vaststaand feit en vandaag in onze moderne samenleving meer ran oit, en liet is steeds gezegd : "Met kantwerk kunt ge uw brood niet verdienen". Maar hoe komt het dan toch dat vroeger zulke prachtige stukken kantwerk konden geleverd worden? Hoe komt dat vandaag in onze Bond, in onze stad Gent, terug het kantwerk dat werkelijk sedert jaren dreigt teloor te gaan, door een kantwerkstersclub terug in zijn eer wordt hersteld? Van waar die moed? Daar is maar een antwoord op : steeds zijn er

liefhebbers geweest voor het kantwerk, d.w.z. mensen die er liefde voor over hadden. En wanneer wij even terugblikken op de prestaties van de kantwerkstersklub Sint-Katelijne en van nabij de moeite en de vreugde overwegen dan komt de liefde tot het kantwerk duidelijk naar voor.

Hoe zou het anders mogelijk zijn dat een klub, slechts sedert een paar jaren gesticht en met amper een tiental liefhebbers gestart, nu reeds een zestal leden kantwerksterslesgeefsters telt die elke maand, met aan het hoofd mevrouw Miry, aan een verhoogd aantal van reeds veertig leerlingen — allen dames die in een liefhebberij hebben ontdekt — zich aan het spellewerk overleveren? Is het geen bewijs van aantrekkingskracht tot de kant wanneer de klub in de stand van de Bond en het Museum op de Int. Jaarbeurs der Vlaanderen is vertegenwoordigd, en de klubleden mevrouw Van Dijk, Martou en Baeten steeds maar opnieuw aan tientallen belangstellenden inlichtingen dienen te verschaffen? Staan wij niet verwonderd wanneer mevrouw Van Dijk dan een lijst van niet min dan veertig adressen opmaakt, allen belangstellenden die wensen uitgenodigd te worden om in het Museum tijdens de maandelijkse werkvergaderingen het allemaal van nabij te zien en om eventueel toe te treden.

Weerspiegelt het geen teken van liefde en bezieling, wanneer de deelnemers nu reeds in vier leergangen zijn gegroepeerd? Leergangen betekent meteen leermetode. Ook die is er gekomen. De stropkant die a's eerste op het programma dient geplaatst en aan de grondslag ligt van elke kantsoort werd in verschillende lessen ingedeeld, volgens eigen ondervinding en gegroeid door verstandige samenwerking. Hier dienen wij even duidelijk te maken tot wat de geest van vruchtbare samenwerking heeft geleid. Van bij zijn ontstaan in 1968 kon de klub op de steun van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen rekenen van wie hij zijn stichtingsakte heeft gekregen. De kantklub heeft die steun degelijk benut zodat vanzelfsprekend leden van de kantklub eerst lid zijn van de Bond. Want begrijpen wij wel de geest van dit lidmaatschap: Hoe belangrijk ook, het zijn niet in de eerste plaats de materiële voorwaarden daaraan verbonden, maar het lidmaatschap is het symbool van samenwerking waardoor grote dingen tot stand kunnen komen. Op de goudstag van 1971 willen wij heel bijzonder dat symbolisme verduidelijken. Heden verschijnt een cursus voor stropkant, samengesteld door de leden van de kantklub Sint-Katelijne, uitgegeven door de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen. Het eerste exemplaar wordt aan de Voorzitter, R. van der Linden overhandigd. Een exemplaar wordt ter inzage in de zaal rondgegeven.

Mijnheer de Voorzitter, Mevrouwen, Mijne Heren, wij menen te mogen getuigen, dat het de eerste maal is in het bijna vijftig jaar lange bestaan van de Bond dat een uitgave verschijnt in zulkdanige geest van samenwerking tussen de Bond en zijn leden.

Op het einde van dit leerjaar zal de klub een uitgebreid en nauwgezet verslag van zijn werkmethode opmaken. En op een vergadering die gepland is binnen enkele dagen zal het gepresteerde werk der voorbije maanden aan een degelijk onderzoek worden onderworpen. Want de klub gaat met zijn tijd mee, en in de verte liggen enorme perspectieven rijkelijk voor ons. Want hoe eigenaardig het moge klinken, terwijl het oude kantwerk sluimerde, werden op zijn grondvesten nieuwe werkmethoden ontworpen, de methoden van het moderne kantwerk. Het arbeidsveld van de kantklub is ruim en de geest is breeddenkend. Uit dit verslag dat een bewijs wil zijn van de werking en de werkracht van de leden van de kantklub, galmen jubeltonen. Daarom was het voor ons een eer en een uitzonderlijk genoegen en zijn vol dankbaarheid tegenover al de leden van de kantklub, dat wij dit verslag mochten voordragen.

9. Verkiezing en aanstelling van bestuursleden.

De HH. Maurits Broeckhove, Dr. René Haeseryn, Gaston Hebbelynck, Gustaaf Rouquart, Frans Van Bost, Prof. Dr. P. Jan L. Vandenhouste en Lic. Renaat van der Linden, uittredend en herkiesbaar, worden herkozen.

De HH. Jacques De Vriendt, Romano Tondat en Lic. André Van den Kerkhove worden

als bestuursleden verkozen in vervanging van de Hr. Gustaaf Van Audenhove, ontslaggevend, enerzijds en in uitbreiding van de Raad van Beheer anderzijds. De nieuwe bestuursleden worden aan de vergadering voorgesteld.

De voorzitter dankt de Hr. G. Van Audenhove voor de bewezen diensten in de schoot van de Raad van Beheer.

10. Rondvragen en suggesties.

- Uit naam van de vergadering dankt de Hr. G. Van de Veire de Raad van Beheer van de Bond voor het gepresteerde werk en voor de voorbeeldige leiding.
- De Hr. G. Van de Veire suggereert de oprichting van een afzonderlijk bestuursorgaan voor de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne in de schoot van de Raad van Beheer. Aan een dergelijke behoefte zal op tijd en stond aandacht geschonken worden.
- De vraag wordt gesteld om de voordrachten van de Bond steeds op de tweede of derde zondag van de maand in te richten.
Met deze vraag wil de Raad van Beheer rekening houden, doch de schikking zal afhangen van de data waarop de sprekers kunnen of willen optreden.
- De Hr. A. Verbeke stelt vast dat in de laatste jaren in de boekhoudingskundige staten geen toelage van de Universitaire Stichting meer voorkomt, die bestemd was voor de volkskundige enquêtes in Vlaanderen.
Inderdaad, deze toelage werd, met zoveel andere, door de Universitaire Stichting geschrapt. De kosten vallen thans volledig ten laste van de Bond.
- De Hr. A. Verbeke vraagt om de ruildagen die gedurende de Gentse Feesten worden gehouden, te willen inrichten op de zondag (hetzij de eerste of de tweede zondag) en op de 21ste juli.
Gevo!g zal aan de suggestie gegeven worden.
- In verband met het oprichten gedurende de Gentse Feesten van een poppentheater op het podium opgesteld op de binnenkoer, vraagt de Hr. A. Verbeke dat de poppenspelers dagelijks het teater zouden afbreken om de opvoeringen gedurende de nocturnes niet te schaden. Thans zijn de volksdansers verplicht om op het grasperk op te treden.
De Hr. P. d'Alviella stelt voor het podium in 't midden van de binnenkoer op te stellen en voorzorgen te nemen opdat de schijnwerpers de toeschouwers niet zouden verblinden.
De twee voorgaande suggesties zullen onderzocht en naar best vermogen opgelost worden.
- In verband met het programma gedurende de nocturnes van de Gentse Feesten:
  - a) vraagt de Hr. H. Rieux voor elke nocturne een gewijzigd programma te voorzien;
  - b) is de Hr. d'Alviella van oordeel dat er te veel nummers bij het gewone kabaret aanleunen.De Kommissie voor Feestelijkheden zal met genoeg hun konkrete programma-voorstellen in ontvangst nemen en onderzoeken.
- De Hr. P. d'Alviella vraagt voor de jeugd een tegemoetkoming voor het entreegeld van het Museum.
Thans wordt aan de scholen van Gent kosteloze toegang verleend. Aan leer]ingen van scholen van buiten de stad, wordt op vertoon van hun studentenkaart halve toegangsprijs gevraagd.
- De vraag wordt gesteld om behalve op de zondagen de bibliotheek ook op andere dagen toegankelijk te maken.
Voor raadpleging van de bibliotheek op andere dagen dan de zondagen kan steeds een afspraak gemaakt worden met de bibliothekaris die in de mate van het mogelijke gevolg aan de vraag zal geven.

De vergadering eindigde in de beste stemming om 13 u.

Na het noenmaal in het Sint-Jorishof had in de middag een projectie van kleurdia's plaats verzorgd door de Hr. MARCEL HEINS over :

- a) herinneringen aan onze bondsreizen
- b) flitsen van onze tentoonstellingen
- c) zoekzichten uit Gent en omliggende.

Tot slot droeg de Hr. M. Heins een gedicht voor, door hem speciaal opgesteld, gewijd aan onze bondsreizen. De derde strofe herinnert aan een kleine verwikkeling tijdens een reis.

Bondsreizen

Van 's morgens vroeg
Wachtend aan "de Ploeg"
Oud en jong, leden van de Bond
Met knapzak staan er gezond
Op d'aangewezen plek
Paraat voor het vertrek.

De schatten van de volkskunde,
Stedeschoon en geschiedkunde,
Zeldzame en merkwaardige zanten !
Allerlei gewrochten en zelfs mooie kanten !
De kunstliefhebber, fotograaf of verzamelaar,
Elkeen krijgt zijn kans, zonder twijfel noch gebaar.

Is er iemand verloren gelopen in een verre streek
Dan laten we ons lid zeker niet in de steek...
Onze herder vindt het arme schaap al gauw terug
Eerst zijn we zeer ongerust en zeker niet kontent
Toch komt in de bus de vergiffenis zeer vlug
En de zorgen zijn vergeten bij de terugkomst in Gent.

Reizen is plezant als alles is verwezen !
Dank zij onze Bestuurraad en de Heer Weze,
Is geen enkel kleinigheid vergeten.
Zelfs de menselijke behoeften en het eten
Wees gerust, krijgen gelukkig op tijd hun beurt,
Zodat op voorhand dan alles is goedgekeurd.

Doorheen het schone Vlaamse groene landschap,
Is het zwerfend voertuig van het gezelschap
De bakermat van een blijvende vriendschap !
De leden van onze Bond zijn ervan bewust,
En wachten dankbaar, met vreugde en lust
Op de volgende reis naar stad, kasteel of kust

Het gelegenheidsgedicht oogstte de hoogste bijval.

De gowdag bracht een zonnige samenkomst, een klaar licht op de werking en een verjongde en vernieuwde geestdrift bij de talrijke aanwezigen in het teken van de vriendschap in dienst van de volkskunde.

M. BROECKHOVE.

INHOUD OOSTVLAAMSE ZANTEN XXXXVI (1971)

I. VOLKSKUNDE IN HET ALGEMEEN

Bibliografie.

I A 2	Lic. Noels. — Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Deel IX. Zuidnederlandse Tijdschriften vóór 1850	218
	Lic. Van Laer. — Zelfde Reeks. Deel X. Tijdschriften provincie Antwerpen 1850-1960	218
	Geschiedenis en beoefening der volkskunde.	
I B 1b	G. Hebbelynck. — Heemk. Kring, Gent	234
I B 1c	M. Broeckhove. — Forumgesprek met de Heemkundige Kringen van Oost-Vlaanderen	13
	Idem. — Statutaire vergadering 1971	223
I B 1d	L. Hoste. — Sequah en het Museum voor Volkskunde te Gent	66
	Dr. Jozef Weyns. — Bokrijk, zin en zijn	72
	G. De Bruycker. — Uit het Museum voor Volkskunde. Uit de oude "Kindertuin": Fröbels speegaven	206
I B 1e	R. v. d. L. — St.-Kristoffeltentoonstelling en kataloog. Aalst (Noord-Brabant) Nederland	109
	Idem. — Fieteltentoonstelling 1846-1971: Eine-Oudenaarde	182
	Idem. — Kortrijk. Tentoonstelling Oude Spekulaasplanken	220
	Idem. — Beervelde. Een halve eeuw	221
	Idem. — Léon Defraeye en tentoonstelling. Deerlijk	108
I B 2	Personalia.	
	R. v. d. Linden. — In memoriam Maurits de Meyer	4
	A. G. H. — Lic. Renaat van der Linden en Lic. Marcel Daem lid Accademia Teatina per le Scienze te Pescara (It.)	48
	Red. — R. v. d. Linden ontvangt prijs Marnixring Zuid-Oost-Vlaanderen	48
	R.v.d.L. — Hulde aan Léon Defraeye & tentoonstelling te Deerlijk	198
	Red. — Gust De Puydt alias Pierke, Gents Stadsspeleke	173
I C 3f	Grondslagen en methodiek. Verband met Kunsten.	
	R. v. d. Linden — Traditie en Vernieuwing	223
I C 4b	Film.	
	M. Broeckhove. — 'Oude Ambachten' en 'Als vogels in een boom'	221

II. NEDERZETTING

II B 4	Dr. M. Deruelle. — De St.-Veerlekerk te Gent	56
	R. v. d. L. — Eine-Oudenaarde. Fieteltentoonstelling 1846-1971	182
	R. v. d. Linden. — Gids voor Drongen	220
	Idem. — Beervelde. Een halve eeuw	221

III. GEBOUWEN

III A	Cl. V. Trefois. — Strodekker en Strodekkerstechnieken	32 & 74
	M. Broeckhove. — Het bronzen beeld op de architraaf van het Station Gent-Zuid	27
	M. Broeckhove. — Gavere en het bronzen beeld op het architraaf van het station Gent-Zuid	185
	Dr. M. Deruelle. — De St.-Veerlekerk te Gent	56
	Edm. Boonen. — Gent. Museum Volkskunde. De trap naar de wijsheid	222

(1) Index volgens het plan Hoffmann-Krayer.

Deze index wordt op internationaal vlak aanvaard. Dr. Eduard Hoffmann-Krayer leefde van 1864 tot 1937, was hoogleraar in Bazel, schreef talrijke werken i.v.m. volkskunde. Zijn plan voor bibliografie werd gewijzigd in 1954 volgens aanduidingen van de CIAP.

		R. L. Creyf. — Nog over het station Gent-Zuid	185
III D 1		G. Simons. — Diefstal in kerk Munkzwalm 1844	112

IV. VOORWERPEN

IV B 2	M. Broeckhove. — Het bronzen beeld op het architraaf van het Station Gent-Zuid	27
	M. Broeckhove. — Idem en Gavere	185
	R. L. Creyf. — Nog over het station Gent-Zuid	110
	R. v. d. Linden. — Cikorei. Ast	189
IV C 1	Lic. Lode Hoste. — Sequah en het Museum voor Volkskunde	66
	M. Daem. — Gent. Huwelijksgebruik. Rijstworp	188
	G. De Bruycker. — Uit de oude Kindertuin. Fröbels speelgaven	206
	R. v. d. L. — Oude speku'aasplanken. Tentoonstelling te Kortrijk	220

V. TEKENS EN UITHANGBORDEN

V A	B. S. Moens-Lambrechts. — De ommegang. De Heidekapel in Waasmunster	49
	Dr. M. Deruelle. — De St.-Veerlekerk te Gent	56
	A. G. Homblé. — Bijdrage geschiedenis en volkskunde van de geneeskunst. Beroep chirurgijn	126
	A. Bracke. — Gent. Herberg 'Marche-dat-Been'	149
	G. De Puydt. — Jeugdherinneringen uit Evergem	173
	R. v. d. Linden. — Eine-Oudenaarde. Fieteltentoonstelling	182

VI. TECHNIEK. BEROEPEN. VOLKSKUNST EN -NIJVERHEID

VI A	Cl. V. Trefois. — Strodekker en Strodekkerstechnieken	32
VI B 2	B. S. Moens-Lambrechts. — De ommegang. Bedevaartvaantje. Waasmunster.	49
	R. v. d. Linden. — Fieteltentoonstelling te Eine-Oudenaarde	182
	M. de Meyer. — Volksprenten in de Neder'anden	211
VI B 3	G. De Bruycker. — Fröbels speelgaven	206
	R. v. d. Linden. — Speku'aasplanken. Tentoonstelling te Kortrijk	220
VI B 8	R. v. d. L. — Worpmotief (tabak) Geraardsbergen	157
VI D 1	G. De Puydt. — Jeugdherinneringen uit Evergem	173
VI F 1	R. L. Creyf. — Nog over het station Gent-Zuid	110
VI G 1	M. Broeckhove. — De Koninklijke Dekenij van Koormarkt	151
VI H 1	R. Berckmoes. — Raadsels in de Gentse a'manakken van 1670 tot 1800	158

VII. VOLKSPSYCHOLOGIE

VII A	G. Vandevaire, R. van der Linden en W. Vander Poorten. — Vliegende maandag in 1914 te Ursel, Erwetegem en in de Denderstreek	5
	Lic. Lode Hoste. — Sequah en het Museum van Volkskunde te Gent	66
	Luc Ebrard. — Supportersliederen te Meerbeke	101
	R. v. d. L. — Begrafenisplechtigheid bij fusie van gemeenten, Mannekensvere (W.-Vl.) en Borlo (Limb.)	111
	R. Berckmoes. — Raadsels in de Gentse A'manakken	158
	M. Daem. — Gent. Huwelijksgebruik. Rijstworp	188

VIII. VOLKSDRACHTEN

VIII A	A. Bracke. — Gent. Nog de herberg "Marche-dat-been"	149
	R. v. d. Linden. — Fieteltentoonstelling te Eine-Oudenaarde	182
	M. de Meyer. — Volksprenten in de Neder'anden	211
	M. Broeckhove. — Film 'Oude Ambachten'	221

IX. VOEDING

IX A	M. Cafmeyer. — Van aswoensdag tot lichtmis	26
	M. A. Aalbregtse. — Kezanse Kost	71
	G. De Puydt. — Jeugdherinneringen uit Evergem	173
	M. Daem. — Gent. Huwelijksgebruik. Rijstworp	188
IX B 2b	Renaat van der Linden. — Cikorei	189

X. ZEDEN EN GEBRUIKEN. FEESTEN EN SPELEN

X A	M. Cafmeyer. — Van aswoensdag tot lichtmis	26
	M. A. Aalbregtse. — Kezanse kost	71
	Maurits Bronselaer. — Liedekerke, van vroeger tot nu	73
	Jozef van Rompaey. — Geschiedenis O.-L.-Vrouw-Waver in het Land van Mechelen	150
	G. De Puydt. — Jeugdherinneringen uit Evergem	173
	M. de Meyer. — Volksprenten in de Neder'anden	211
	R. v. d. Linden. — Gids voor Drongen	220
	Idem. — Beerve'de. Een halve eeuw!	221
X B 4	G. De Bruycker. — Uit de oude 'Kindertuin': Fröbels speelgaven	206
X B 6	F. van de Vijver. — 'Oren zetten'. Eksaarde	150
	M. Daem. — Gent. Huwelijksgebruik. Rijstworp	188
X B 7	R. v. d. Linden. — Begrafenisplechtigheid bij fusie van gemeenten Mannekensvere (W.-Vl.) en Borlo (Limb.)	111
X B 8b	E. van den Broeck. — Kerst- en Nieuwjaarsrijmen	2
X B 10a	R. v. d. L. — Eigenheid in het worp motief. Geraardsbergen (tabak)	157
X B 10b	M. Daem. — 1970. Groei, bloei en snoei in de Oostvlaamse reuzenfamilie. Aalter, Assenede, Dendermonde	113
	M. Daem. — idem. Evergem-Belse'e, Kruishoutem, Lovendegem, Mariakerke, Munte, Nederbrakel en Zelzate	133
X B 10c	M. Broeckhove. — De Kon. Dekenij van Koornmarkt en het sluiten der Gentse Feesten. Muziekkorps van de Gentse weesjongens	151
X B 12a	G. D. Bruycker. — Uit de oude 'Kindertuin'	206

XI. SOCIALE EN RECHTERLIJKE VOLKSKUNDE

XI A 2	R. v. d. L. — Begrafenisplechtigheid bij fusie van gemeenten. Mannekensvere (W.-Vl.) en Borlo (Limb.)	111
	Ferdi van de Vijver. — 'Oren zetten'. Eksaarde	150

XII. VOLKSGELOOF

XII B	M. Cafmeyer. — Van aswoensdag tot lichtmis	26
	Dr. Apr. L. J. Vandewiele. — Een Vlaams miniatuur van de volksheligen Cosmas en Damianus	42
	B. S. Moens-Lambrechts. — Ommegang - De heidekapel te Waasmunster	49
XII E 1	M. Daem. — Gent. Huwelijksgebruik. Rijstworp	188
XII F 4	J. van Haver. — Bezwingingen en volksremedies te Gijzegem	23
	J. van Effelterre. — B'oed stelpen op afstand te Godveerdegem-Zottegem	109

XIII. VOLKSGENEESKUNDE

XIII A	J. van Haver. — Bezwingingen en volksremedies te Gijzegem	23
	Dr. Ap. L. J. Vandewiele. — Cosmas en Damianus	42
	Lic. Lode Hoste. — Sequah en museum voor Volkskunde Gent	66
	A. G. Homblé. — Geschied- en volkskundig aspekt van de geneeskunde	82
	J. van Effelterre. — B'oed stelpen op afstand te Godveerdegem-Zottegem	109
	A. G. Homblé. — Bijdrage tot de geschiedenis en de volkskunde van de geneeskunst. — Reg'ementering van het beroep chirurgijn en bescherming van de volksgemeenschap tegen onbevoegden	126
	Idem. — Uit de aloude Natuurkunde van de Mens, XIIIe en XIVe eeuw	166

		G. De Puydt. — Jeugdherinneringen uit Evergem	173
		XIV. VOLKSWETENSCHAP. VOLKSPANTENKUNDE	
XIV	B 1	R. van der Linden. — Cikorei. Teelt	189
		XV. VOLKSLETTERKUNDE IN HET ALGEMEEN	
		XVI. DE VOLKSPOEZIE	
XVI	B 4	Luc Ebrard. — Supportersliederen van voetbalklub Osta te Meerbeke. Levend volksleven	101
XVI	B 4	H. Rieux. — Gentse bijdrage tot de studie van het volkslied "Vera Pas"	215
		M. Broeckhove. — Film "Als vogels in een boom"	221
		M. Daem. — Reuzenlied Kruishoutem	133
XVI	C	Lic. L. Hoste. — Sequah in het Museum voor Volkskunde te Gent	66
		XVII. MUZIEK. DANS. UITROEPEN	
XVII	B	Luc Ebrard. — Supportersliederen van een voetbalklub Osta te Meerbeke	101
		XVIII. HET VOLKSVERHAAL	
XVIII	A	Hervé Stalpaert. — Westvlaams Sagenboek II	70
		R. v. d. Linden. — List van de holle stok en de meined. Legende. Sage. Sprookje	89
XVIII	C 3b	G. Vandeveire, R. van der Linden, W. Vander Poorten. — Vliegende maandag 1914 te Ursel, Erwetegem en in de Denderstreek	5
		R. van der Linden. — Cikorei. Sagen en Legendes	189
		XIX. VOLKSTONEEL	
XXI	B 1	Red. — G. De Puydt, alias Pierke, Gents Stadsspeleke	173
		XX. OVERIGE VOLKSLITERATUUR	
		E. Van den Broeck. — Kerst- en Nieuwjaarsrijmen	2
XX	B 1	R. Berckmoes. — Gentse almanakken van 1670 tot 1800	158
		XXI. VOLKSTAAL	
XXI	B 1	R. Berckmoes. — Raadsels in de Gentse almanakken van 1670 tot 1800	158
XXI	D	A. Bracke. — Gent. Herberg 'Marche-dat Been'	149
		F. van de Vijver. — 'Oren zetten' te Eksaarde	150
		R. van der Linden. — Cikorei	189
		XXII. NAMEN	
XXII	B	J. Rieux. — Het volkslied 'Vera Pas'	215
		Cl. V. Trefois. — Strodekker en Strodekkerstechnieken. Termini Technici.	74

ILLUSTRATIES

1. E. v. d. Broeck : Knipwerk Gelukkig Nieuwjaar ... 3. 2. Station van Gent-Zuid ... 27.
3. Guillaume Geefs ... 28. 4 & 5. Maagd van Gent ... 29. 6 & 7. Zegels van Cosmas en Damianus ... 42. 8. Beentransplantatie ... 43. 9. Gezondheidsregels en aderslaatscène ... 46. 10. Miniatuur Cosmas en Damianus ... 47. 11. Vaantje van Waasmunster, ingevouwen ... 48. 12. Plan van Gent ... 58. 13, 14, 15 & 16. St.-Veerlekerk ... 58,60, 61,62. 17. Oude gevel Waterzooi ... 64. 18. Man onder span ... 91. 19. Voetbalklub Meerbeke ... 101. 20-26. Reuzen ... 114. 27 & 28. Uithangborden ... 128. 29-35. Reuzen ... 133-147. 36. Gentse weesjongens ... 152. 37. Avondmarkt op de Graslei 1970 ... 156. 38. Man met kruiwagen te Eine ... 183. 39. Data 1971/1846 elsoo lettegh'ie op die Deure ... 184. 40. Gedenkteken te Gavere ... 187. 41. Chicorium Intybus ... 189. 42. Ast of eest ... 197. 43. Ingevuld schoolblaadje voor cikoreistudie ... 202. 44. Man vervoert cikoreiwortels ... 203. 45. Fröbels speelgaven ... 207. 46. Nieuwjaarswens van de Gentse "Bargie"-lossers ... 213. 47. Onze kalligraaf de Heer G. Rouquart ... 231. 48. Vogelpikwedstrijd in het Museum voor Volkskunde, spel-leiders : de Heer en Mevrouw R. L. Crefy ... 236. 49. Teerlingbakwedstrijd in het Museum voor Volkskunde, spel-leider de Heer M. Broeckhove ... 237.

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond bevordert de studie van de volkskunde en geeft sedert 1926 het tweemaandelijks tijdschrift « Oostvlaamse Zanten » uit, waarin volkskundige bijdragen en de uitslagen van de enquêtes in Vlaanderen gepubliceerd worden.

Raad van Beheer van de Bond : ere-voorzitter : E. Boonen; voorzitter : Lic. R. van der Linden; onder-voorzitters : Lic. M. Daem en J. Pieters; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : H. Depoorter; leden : Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, G. Van Audenhove, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute, G. Van Peteghem en G. Weze.

Dagelijks bestuur van de Bond : voorzitter : Lic. R. van der Linden; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : H. Depoorter; leden : Dr. R. Haeseryn en G. Hebbelynck.

De Bond schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijkse prijsvragen over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen en reizen.

Kommissie voor volkskundige Enquêtes : voorzitter : Lic. R. van der Linden; leden : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, J. Pieters en G. Weze; adviseurs : Lic. H. Arens en M. Van Wesemael.

Kommissie voor feesten en reizen : voorzitter : G. Weze; leden : M. Broeckhove, G. Hebbelynck, G. Van Audenhove, F. Van Bost en G. Van Peteghem.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond in 1927 in het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, is sedert 1962 overgebracht naar het Kinderen Alynshospitaal, Kraanlei 63, Gent. De Bond ondersteunt het Museum dat de stad Gent bij besluit van 27-9-1931 in bescherming heeft genomen. Het staat onder toezicht van een commissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde : erevoorzitter : E. Boonen; voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator a.i. : Dr. R. Haeseryn; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeester : G. Hebbelynck; leden : H. Depoorter, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, G. Van Audenhove, F. Van Bost, Prof. P.J. Vandenhoute, Lic. R. van der Linden, en G. Van Peteghem.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde : voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator a. i. : Dr. R. Haeseryn; penningmeester : G. Hebbelynck; sekretaris : M. Broeckhove.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft).

van z.g. « Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois — De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois — De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes — Galerij van Gentsche Typen door E. Andelhof — De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen — Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove — Sint-Kristoffel. Legenden. Verering, Verspreiding, door R. van der Linden — Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevr. L. Bataille-Hiel — Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem — Register op G. Celis : Volkskundige Kalender . . . door F.M. Olbrechts — De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen — Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys — Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal (avec un résumé en français), door R. van der Linden en G. Simons — Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O.S. Depraet.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen : Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 250 F; gezinslid : 75 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde : 200 F; beschermend lid : 500 F; steunend lid en maatschappij : 1000 F (BTW inbegrepen).
Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.) : 300 F; buitenland : 350 F per jaargang (BTW inbegrepen).